

**I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet
systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold
i nære relasjoner?**

Masteroppgave i samfunnssikkerhet

av Hanna Skjerping

Universitetet i Stavanger

Våren 2017

**MASTERGRADSSTUDIUM I
SAMFUNNSSIKKERHET**

MASTEROPPGAVE

SEMESTER:

Vår 2017

FORFATTER:

Hanna Skjerping

VEILEDER:

Maria Therese Jensen

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner?

EMNEORD/STIKKORD:

Vold i nære relasjoner, partnervold, partnerdrap, risiko, risikoanalyse, risikoevaluering, risikovurdering, informasjonsprosessering, risikopersepsjon

---

SIDETALL: 88 (inkludert innhold og litteratur)

STAVANGER .....14.06.2017.....
DATO/ÅR

Sammendrag

Vold i nære relasjoner har store konsekvenser, og blir fra regjeringens side definert som alvorlig helse- og samfunnsproblem. Fra å være bortgjemt i blant hjemmet fire vegger har det nå fått plass i den offentlige agendaen. For barn som lever med vold i familien kan konsekvensene være livet ut. I ytterste konsekvens kan vold i nære relasjoner føre til tap av liv. Partnerdrap utgjør hvert fjerde drap i Norge. Denne statistikken la føringene for at samtlige politidistrikt i Norge implementerte risikoverktøyet SARA:SV i 2013, med formål om å identifisere høyrisikosakene for deretter å sette inn nødvendig tiltak for å hindre ny partnervold, og i ytterste konsekvens partnerdrap.

Studien har hatt som mål å gi svar på følgende problemstilling:

I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet en systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner?

Denne problemstillingen er så utdypet i to forskningsspørsmål:

- Hvordan kommuniserer barnevernstjenesten og politiet risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner?
- Bidrar politiets risikoverktøy SARA:SV til redusering av ny partnervold?

Det har blitt gjennomført åtte dybdeintervjuer med respondenter fra barneverntjenesten og SARA konsulenter fra to kommuner i Rogaland. I tillegg har det blitt innhentet ytterligere informasjon gjennom samtaler og spørsmål til relevante aktører som også håndterer vold i nære relasjoner, dette være krisesenter, Alternativ til vold(ATV), fagutvikler i en av kommunene og Kripos. Studiet konkluderer med at barneverntjenesten mangler vurderingsverktøy for å kunne foreta en systematisk risikovurdering i voldssaker. Risikovurdering blir hele veien foretatt, men den systematiske gjennomgangen virker og være manglende. SARA konsulenter kombinerer strukturert risikovurderingsverktøy og individuelle risikovurderinger. Denne metoden bidrar og gir en systematisk risikovurdering. En kritikk til politiets risikovurdering er at SARA:SV inkludere kun partene og ikke barna som lever med vold i familien. Manglende innsikt og kunnskap om SARA prosjektet er grunner til at ansatte i barnevernet har mistillitsforhold til SARA konsulenter og deres vurderinger, dernest påvirker dette også negativt på risikokommunikasjon mellom instansene.

På den ene siden bidrar SARA prosjektet til å hindre at volden ikke får utvikle seg til å bli mer kritisk eller alvorlig enn tidligere voldhendelser som har funnet sted i samme parforhold. På den andre siden registreres det nye voldshendelser i saker SARA konsulenter følger opp gjennom tiltak. Dette særlig av personer med rusproblemer og psykiatri. Av antall saker SARA konsulenter har risikovurdert til høy eller ekstrem høy fare for ny akutt vold/ eller dødelig vold, og hvor risikoreduserende tiltak har blitt igangsatt, finnes det ikke statistikk på antall tilbakemeldte saker med registrering av ny partnervold. Forskningsspørsmålet kan derfor ikke konkluderes med entydig svar.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på masterstudiet i samfunnssikkerhet ved Universitetet i Stavanger. Arbeidet med oppgaven har vært både givende og svært utfordrende på måter jeg aldri kunne forestilt meg før start.

Først og fremst vil jeg trosse janteloven og takke meg selv som forfatter. Uten min innsats og motivasjon hadde denne oppgaven ikke blitt til.

Jeg vil takke min veileder for tålmodighet, mobilitet og fleksibilitet. Videre takker jeg mine respondenter og informanter for deres tid og engasjement for oppgaven.

Masterstudium i samfunnssikkerhet har gitt meg nye perspektiver. Takk til dyktige forelesere og tålmodige medstudenter som har holdt ut med min tilstedeværelse med en baby på armen. Spesielt vil jeg takke mine mannlige medstudenter, Tore, Daniel, Vetle og Espen for at dere gjennom deres guttehumor har gjort hverdagen min enklere.

Til slutt, sist, men ikke minst takk til min kjære Eirik for din motivasjon, tilrettelegging og tålmodighet med meg. Denne oppgaven ville ikke vært den samme uten deg, og det ville heller ikke jeg.

Innhold

Sammendrag	3
Forord	5
Figuroversikt	8
1 Introduksjon.....	10
1.1 Bakgrunn og valg av tema.....	10
1.2 Problemstilling.....	13
1.3 Avgrensninger.....	15
1.4 Begrepsavklaringer.....	16
1.4.1 Hva er vold?.....	16
1.4.2 Vold mot kvinner og barn.....	17
1.4.3 SARA:SV- Spousal Assault Risk Assessment: Short Version	20
1.4.4 SARA:SV sjekklister	20
2 Teori	23
2.1 Samfunnsikkerhet som begrep	23
2.2 Risiko.....	24
2.2.1 Realistisk kunnskapssyn	24
2.2.2 Konstruktivistisk kunnskapssyn	24
2.3 Risikopersepsjon og risikokommunikasjon	26
2.4 Systematisk risikovurdering.....	28
2.5 Risikoanalyse	29
2.6 Risikoevaluering.....	30
2.7 Risikovurdering	32
2.8 Informasjonsprosesseringsperspektivet	33
3 Metode	35
3.1 Forskningsdesign.....	35
3.2 Kvalitativ metode.....	36
3.3 Forskning i egen organisasjon	36
3.4 Utvalg.....	37
3.5 Endelig utvalg.....	39
3.6 Datainnsamling og framgangsmåte	41
3.6.1 Intervjuguide	41
3.6.2 Framgangsmåte.....	41
3.7 Gyldighet og pålitelighet.....	42
3.8 Etske refleksjoner.....	44
4 Resultater.....	45
4.1 Barneverntjenesten.....	45
4.2 SARA konsulenter.....	46
4.3 Vold i nære relasjoner	47
4.3.1 Omfang	47
4.3.2 Utfordringer ved saker som omhandler vold i nære relasjoner	48
4.4 Risikofaktorer (Barneverntjenesten)	50
4.5 Kvinner som voldsoffer.....	52
4.6 Anmeldelse til politiet	53

4.7	SARA:SV som risikovurderingsverktøy	55
4.7.1	Implementering og formål med SARA:SV	55
4.7.2	Risikovurdering	55
4.7.3	Effekten av SARA:SV	57
4.7.4	"SARA: SV for barn"	57
4.7.5	Motivasjonssamtale	59
4.8	Sikkerhetstiltak	59
4.8.1	Besøksforbud og voldsalarm	59
4.8.2	Fortrolig adresse kode 7	60
4.9	Sårbarhet i egen instans	61
4.10	Samarbeid og kommunikasjon	61
4.11	Oppsummering av resultater	63
5	Drøftinger	64
5.1	I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet systematisk risikovurderinger i saker som omhandler vold i nære relasjoner?	64
5.1.1	Risikoanalyse - en systematisk analyse av risiko	64
5.1.2	Årsaksanalyse	65
5.1.3	Konsekvensanalyse.....	66
5.2	Sammendrag- risikoanalyse og risikoevaluering =systematisk risikovurdering?	72
5.3	Hvordan kommunisere barneverntjenesten og politiet risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner?	75
5.3.1	Kommunikasjon	75
5.3.2	Kunnskap	76
5.3.3	Kommunikasjon av voldsrisiko	76
5.4	Hvordan bidrar risikoverktøyet SARA: SV til å redusere ny partnervold?	78
5.4.1	Vitenskapelig risiko.....	78
5.4.2	Volden har ikke eskalert	79
5.4.3	Reduserer vold?.....	80
6	Konklusjon	81
7	Refleksjoner i ettertid og videre forskning	84
8	Litteratur	85
9	Vedlegg	89
9.1	Vedlegg 1	89
9.2	Vedlegg 2	91
9.3	Vedlegg 3	92
9.4	Vedlegg 4	94

Figuroversikt

Figur 1- Teoretisk modell av studiet	14
Figur 2- Voldssirkelen (Heltne og Steinsvåg, 2011)	17
Figur 3- SARA- sjekklister	22
Figur 4- Risikostyringsprosessen (Rausand og Utne, 2009)	28
Figur 5- Bow-tie modell	29
Figur 6- Risikomatrise	30
Figur 7- Turner sin faseinndeling	34
Figur 8- Oversikt over respondenter og informanter	39
Figur 9- Oversikt over mottatt bekymringsmeldinger i x barneverntjeneste	48
Figur 10- Risikomatrise til x barneverntjeneste	51
Figur 11- Tall over antall familievold og partnervold ved x politistasjon	56
Figur 12- Tall på personer som lever på adressesperring	60
Figur 13- Risikovurdering barneverntjenesten	67
Figur 14- Risikovurdering politi	68

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn og valg av tema

Jeg husket at jeg våknet av at det smalt og singlet i glass. Det neste jeg husker er at jeg kom meg ut av senga, fikk dratt med meg Lise og bykset ut gjennom vinduet på soverommet (...) Mens vi flyktet, hørte jeg lyden av ødeleggelser fra den lille toromsleiligheten jeg leide, og Petter som skrek: - Jeg skal faen meg vise deg hvem som eier alt dette. Hvor er du, din helvetes hore? Formannen i borettslaget ringte politiet. De kom for fulle sirener etter ett kvarter (...) fra stuevinduet deres så jeg i halvmørke at Petter forsøkte å flykte fra leiligheten samme vei som meg med en svær øks i hånden (Gangdal, 2009, s. 97).

Sitatet ovenfor er hentet fra boken *Jeg elsker deg og jeg finner deg uansett*, og viser et bilde av voldens brutalitet og alvorlighet. Få kan unnlater å sette seg inn i kvinnens årvåkenhet, redsel og frykt. Ikke bare over eget liv, men også over datterens liv. Videre skildrer boken voldens kompleksitet innad i en familie, dens utvikling, usynlighet og konsekvens. I tillegg henviser boken til voldens aspekter av følelser, knyttet til skam, angst, maktesløshet, redsel, frykt og kjærlighet. Boken retter søkelys på kompleksiteter, utfordringer og konsekvenser ved vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner er fra regjeringens side definert som omfattende samfunnsproblem (Meld. St. 15 (2012-2013)). At vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem bekreftes også av Verdens helseorganisasjon (WHO), som har utpekt voldforebyggende arbeid og forskning om vold, særlig rettet mot kvinner og barn, som et prioritert folkehelseområde (WHO, 2005). Dette tyder på at konsekvensene av volden er en stor belastning, ikke bare for personer som rammes av den, men også for samfunnet som helhet. Årlig anslås det at opptil 150 000 personer utsettes for vold i nære relasjoner i Norge (Aas, 2014, Narud, 2014). Vold i nære relasjoner er ofte «usynlig» og holdes skjult, og er knyttet til skam og skyld (Storberget, 2009). Mange snakker heller aldri om krenkelsen i eget hjem. En samfunnsøkonomisk analyse i 2012 anslår at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig (Rasmussen, 2012).

Vold som rammer i hjemmet er ikke lenger et privatanliggende men et offentlig problem (Justis- og beredskapsdepartementet, 2009). At ansvaret i dag foreligger det offentlige, tyder

på at det er tale om et problem på samfunnsnivå. Foruten de synlige og umiddelbare fysiske skadene volden medfører, er det også klare sammenhenger mellom vold og senere fysisk og psykisk uhelse (Justis- og beredskapsdepartementet, 2008). Dette bekreftes av en amerikansk studie fra 1900-tallet "The Adverse Childhood Experience Study" (ACEstudy) (Felitti et al., 1998). Studiet fant at negative barndomsopplevelser syntes å være den sterkeste indikatoren på helseproblemer i voksen alder. 17.000 pasienter ble fulgt over flere år .

Resultatet fra studien viste blant annet at to av tre kvinner fra studien hadde minst en traumatisk barndomsopplevelse (ACE score), som inkluderte misbruk eller vold. Etter identifisering av antall opplevde ACE score, ble disse sett opp mot data om pasientens medisiner, mentale helse og sosiale helse. Desto høyere antall ACE score, desto større sannsynlighet var det for at personen led av kronisk lungesykdom, hepatitt, hjertesykdom, beinbrudd, diabetes, fedme, alkoholavhengighet, depresjon, selvmordsforsøk, graviditet i tenårene, seksuell overførbare sykdommer, dårlig yrkesmessig helse og dårlig arbeidsliv (Felitti et al., 1998). Desto større ACE score, desto større sannsynlighet for at personen vil ha kumulativ effekt, med flere sykdomstilstander samtidig. Ikke bare hevder studiet at voksne kvinner utsatt for vold sliter med egen helse, men også at hennes dårlige helse er linket tilbake til egen barndom, selv mange tiår etter. Det som også er interessant er at utvalget i studien kom fra middelklassen i samfunnet og ikke lavere sosiale lag, slik mye av litteraturen hevder (Kvelling, 2010, Narud, 2014, NOU, 2003:31, Vatnar, 2015).

Vold i hjemmet er kompleks og usynlig. Dette gjør det vanskelig for samfunnet og hjelpeinstanser å avdekke denne type vold. I ytterste konsekvens kan vold i nære relasjoner føre til tap av liv. Av registrerte drap i Norge i 2016 var syv av 25 drap begått av nåværende eller tidligere partner. Av ofrene var seks av dem kvinner, en var mann (Kripos, 2016). Leder for Volds seksjonen, Kripos, Vibeke Schei Syversen uttrykker bekymring over partnerdrapsstatistikken og uttaler at " *den store andelen partnerdrap bekymrer oss, og forskning viser at det ofte har vært utøvd vold forut drapet. Det er helt avgjørende at ofre for vold i nære relasjoner tør å si ifra. Dette må politiet og andre i det offentlige jobber videre med*" (NRK, 2017). Partnerdrap utgjorde hvert fjerde drap i Norge, fra perioden 1990-2014 (Vatnar, 2015), og hvor det i syv av ti partnerdrap var det blitt registrert partnervold før drapet. Polk (1994) hevder at dødelig vold som oppstår som følge av seksuelle forhold, til syvende og sist handler om den maskuline dominansen. Av 102 partnerdrap fra perioden 1985-1989 i delstaten Victoria, i Australia, var bare 16 av disse gjort av kvinnelige lovbrøyttere.

I følge Polk (1994) handler partnerdrap overordnet om den maskuline dominansen, hvor mannen ser på kvinnen som hans eiendom. Ved å bruke vold opprettholder han sin dominerende posisjon overfor kvinnen, eliminerer andre menn og begrenser deres mulighet til å ta over hans kvinne. For noen menn er ikke deres behov for kontroll tilfredsstillt før hans "eiendom ligger under jorden" (Polk 1994). I følge Vatnar (2015) utpeker tidligere partnervold seg som den største risikofaktoren for partnerdrap, ikke etnisk eller sosial tilhørighet. Partnervold må i følge henne registreres, risikovurderes og håndteres langt mer systematisk enn i dag.

Vold i nære relasjoner rammer enkelte personer eller familier, og anses derfor som enkeltepisoder, noe som faller utenfor fokuset i samfunnsikkerhetsfaget. En begrunnelse for dette er at enkelt hendelser kan isoleres og behandles rutinemessig og tiltakene regnes som en del av dagliglivets organisering. Det som er en del av samfunnsikkerheten, er de systemene og reguleringene som er etablert for å redusere omfanget av vold i nære relasjoner (Engen et al., 2016). Et av disse systemene er politiet. Jmfør Pkt. 13 i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012: 13, ble risikoverktøyet SARA:SV (Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short Version) tatt i bruk og prøvd ut ved Horten og Stovner politistasjon i 2011. Her står det " *Risikovurderingsverktøyet SARA (Spousal Assault Risk Assessment) skal gradvis implementeres ved alle politidistrikt i Norge fra 2012 dersom evalueringen av utprøvingen ved Horten og Stovner politistasjoner anbefaler dette*" (Justis- og beredskapsdepartementet, 2012, s. 11).

I 2013 ble SARA:SV implementert i alle politidistrikter i Norge og verktøyet skal benyttes i samtlige saker med vold i nære relasjoner i parforhold. SARA:SV benyttes for å vurderer risikoen for ny vold og ved høy eller ekstrem høy risiko skal politiet igangsette tiltak for å redusere denne risikoen (Politidirektoratet: *Veileder risikovurderingsverktøyet SARA:SV*, 2014). Begrepet vold i nære relasjoner i parforhold er voldsutøvelser mellom voksne, enten i nåværende eller som tidligere ektefelle eller samboer (Fjell, 2013), eller hvor den ene forelder utøver vold mot den andre forelder (Heltne og Steinsvåg, 2011). Partnervoldsbegrepet utelater derfor barn som lever med vold mellom omsorgspersonene. Dette er i kontrast til en norsk landsomfattende kartlegging av vold i parforhold hvor over halvparten av alle som sa seg utsatt for maktbruk fra partner, hadde barn (Aas, 2014). Videre anslås det at opp mot 50% av barna som opplever vold mot mor, utsettes direkte for vold, enten fra far, mor eller begge (Heltne og Steinsvåg, 2011).

1.2 Problemstilling

For å forebygge partnerdrap må man forebygge partnervold. Et viktig forebyggingstiltak er ifølge Vatnar (2015) samhandling mellom hjelpeinstanser. Et av mange hovedbudskap i hennes rapport er at tre av fire gjerningspersoner og offer hadde vært i kontakt med politi, hjelpevesen og hjelpeapparatet og i tre av ti partnerdrap var det registrert drapstrusler før drapene ble begått. Identifisert risiko var i liten grad videreformidlet til andre instanser. Vatnar (2015) hevder at systematisk kommunikasjon av voldsrisiko mellom aktuelle etater synes å være et relevant forebyggingstiltak. Dette bekreftes også av Aas (2014), Meld.St.15 (2012-2013, Narud (2014) og Regjeringens handlingsplan: *Et liv uten vold*, (2014-2017).

Med bakgrunn i barneverntjenesten og kjennskap til voldens påvirkning og konsekvens for barn, la dette føringer til undring på hvordan politiets risikoverktøy SARA:SV i praksis virket og om det bidrar til reduisering av nye voldshendelser. Formålet med oppgaven er å studere hvordan barneverntjenesten og politiet vurderer risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner. I dette tillegges hvordan instansene identifiserer årsak til hva som forårsaker vold, samt konsekvenser ved ny voldshendelse og om deres gjennomgang av årsak og virkning er systematisk.

Ved å se på fenomenet vold i nære relasjoner fra et samfunnssikkerhetsperspektiv kan dette speile hvordan ulike hjelpeinstanser forebygger og håndterer vold i nære relasjoner.

Oppgaven fokuserer på to hjelpeinstanser, henholdsvis barneverntjenesten og politiet, og hvor det sistnevnte er rettet mot SARA konsulenter i politiet. SARA konsulenter er utdannet og arbeider som politi. Disse benytter SARA:SV som risikoverktøy for å kartlegge/ vurderer risiko for ny voldshendelse i samtlige saker som omhandler vold i nære relasjoner i politiet. Barneverntjenesten og politiet arbeider ofte med samme målgruppe. Dette gjelder familier med barn under 18 år og der far utsetter mor for vold. Spesifikt er det ønskelig å belyse problemstillingen med en samfunnssikkerhetsmessig tilnærming til forskningsområdet. Et særlig fokus i denne oppgaven er rettet på politiets risikoverktøy SARA:SV og hvorvidt bruken av risikoverktøyet reduserer ny vold.

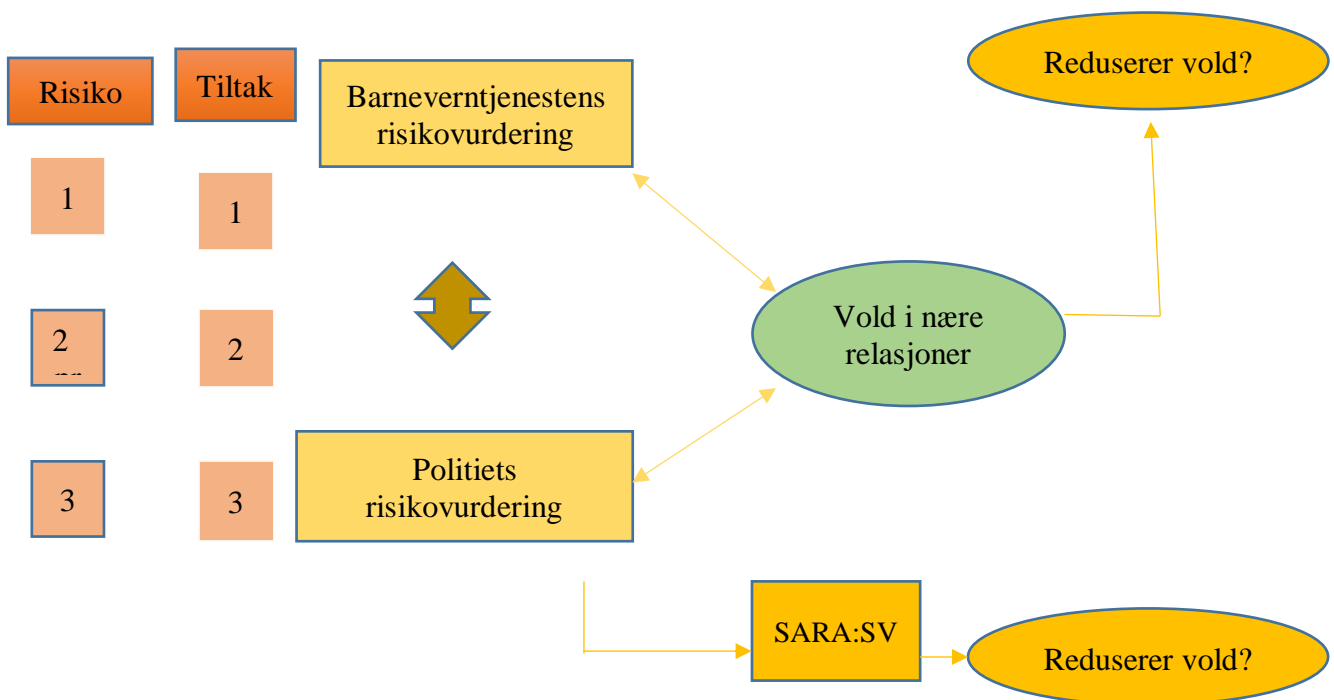
Problemstillingen er følgende:

- *I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner ?*

Ut fra problemstillingen vil det i oppgaven ha følgende tilleggsspørsmål:

- Hvordan kommuniserer barneverntjenesten og politiet risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner?
- Bidrar politiets risikoverktøy SARA:SV til reduisering av ny partnervold?

En teoretisk modell av dette studiet kan ses i lys av figur 1.

Figur 1- Teoretisk modell av studiet

Modellen er ment for å illustrere oppgavens problemstilling med følgende forskningsspørsmål.

1.3 Avgrensninger

Eksisterende forskning på vold i nære relasjoner i heteroseksuelle parforhold, både i nordisk og internasjonalt forskning handler hovedsakelig om menns vold mot kvinner (Eriksson, 2007). Det betyr ikke at vold i nære relasjoner er noe som utelukkende rammer kvinner og barn. Menn utsettes også for vold fra kvinner. I følge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2015) er det like mange menn som kvinner som utøver mild partnervold. Kunnskapsstatusen når det gjelder vold i nære relasjoner er likevel at det er betydelig større andel kvinner enn menn som utsettes for den alvorligste volden. Det eksisterer en økende forståelse av at vold i nære relasjoner også rammer menn, og i senere år har litteraturen og offentlige dokumentasjoner vist at det også finnes menn som utsettes for partnervold fra kvinner (Fjell, 2013, Regjeringens handlingsplan: *Vendepunkt, 2008-2011, Et liv uten vold, 2014-2017*). I 2009 ble lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven) vedtatt og fra 1. januar 2010 ble krisesentrene åpnet for menn (Fjell 2013). Vold i nære relasjoner rammer også eldre personer, men er også utenfor oppgavens fokus.

I en familie hvor en av omsorgspersonene utøver vold, blir også hele familien berørt. Et særtrekk med vold som utøves i familier, er at den utøves innenfor barnets omsorgssystem, og at forståelse av voldsatferden, og beskyttelse og hjelpestrategier, vil inkludere hele familien (Heltne og Steinsvåg, 2011). Oppgaven er likevel avgrenset til å fokusere på kvinner og barn, en av grunnene til dette er fordi kunnskapsstatusen i dag viser at det er kvinner som utsettes for den alvorlige volden, noe som også blir bekreftet av samtlige respondenter og informanter i oppgaven. En annen viktig grunn er at barn og voksne opplever volden forskjellig. Det er viktig å fokusere på barn som lever med vold fordi både individuelle og samfunnsmessige konsekvenser er alvorlige og komplekse. Dette viser både ACE-studien og offentlige dokumenter fra regjeringen, hvor det bekreftes en direkte link mellom vold i barndommen og uhelse i voksen alder.

1.4 Begrepsavklaringer

Partnervold, familievold, vold i nære relasjoner og vold i intime relasjoner viser til en rekke ulike delfenomener, likevel faller begrepene innenfor en familiær kontekst (Heltne og Steinsvåg, 2011). Fokuset i denne oppgaven er vold i nære relasjoner. Med vold i nære relasjoner menes i denne oppgaven vold som begås mot kvinner og barn i hjemmet og som utøves av en person med nær relasjon til ofrene, fortrinnsvis nåværende eller tidligere ektefelle/ samlivspartner. Fordi vold i nære relasjoner oftest skjer i det private rom og sjelden forekommer på offentlige arenaer, er den ofte ”usynlig” for omverden (Storberget, 2009). Den nære forbindelsen mellom partene står sterk i kontrast til rene voldshandlinger, og fører til at det psykiske overgrep oppleves minst like alvorlig som de fysiske handlingene.

1.4.1 Hva er vold?

Intuitivt har alle en egen oppfatning om hva vold er. I dagligtalen refererer man gjerne til fysisk vold, som slag og spark. Innenfor litteraturen finnes det imidlertid mange ulike måter å definere vold på. WHO definerer vold slik; Violence is the intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community, which either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment, or deprivation (WHO, 2006). Denne definisjonen skiller mellom tre kategorier vold: kollektiv vold, vold mot en selv og interpersonlig vold.

Per Isdal, psykolog og leder for stiftelsen Alternativ for Vold (ATV) definerer vold som; ” enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, skremmer, smerte eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe han eller hun vil» (Isdal, 2000). Isdal sin definisjon på vold er nært knyttet opp til begrepet makt. Det eksisterer mange ulike forståelser av maktbegrepet. Noen vil hevde at makt er noe man besitter, mens andre vil påstå at makt utøvers gjennom handlinger. Maktbegrepet er gjerne forbundet med den ofte siterte Robert Dahl (1994) som beskriver makt på følgende måte: ” A has power over B to the extent that he can get B to do something B would not otherwise do”. Ved å se definisjonene vold og makt i samme lys, kan det argumenteres for at en voldshandling blir brukt til å oppnå makt over en annen person.

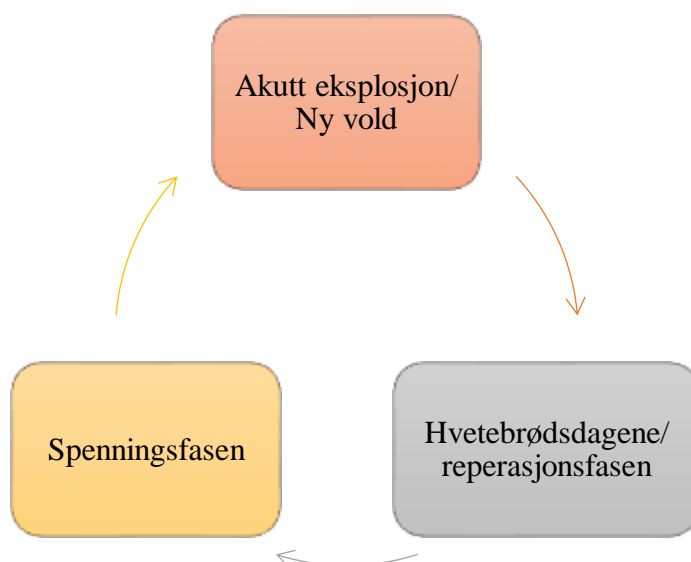

Isdal sin definisjon beskriver ikke spesifikke voldshandlinger, men vektlegger voldens virkninger (Heltne og Steinsvåg, 2011). Denne definisjonen peker også på fem underkategorier på vold; Psykisk vold, fysisk vold, latent vold, seksualisert vold og materiell vold.

I norsk Offentlig Utredning 2003:31 (Kapoor, 2003) ” Retten til et liv uten vold”, bidrar Yngve Hammerlin (2002) med sin utvidet voldsdefinisjon og innleder den slik ” Vold er en fysisk, psykisk og/ eller sosial virksomhet med destruktiv bruk av metoder (for eksempel ved makt og hersketeknikker) (...) ” (s.35). Voldsdefinisjonen til Hammerlin (2002) bygger også opp under vold som maktutøvelse.

1.4.2 Vold mot kvinner og barn

En måte å forstå voldens dynamikk og hvordan volden kan finne sted i ulike faser, er beskrevet gjennom The Cycle of Violence (voldssirkelen) (Walker 1979 i Heltne og Steinsvåg, 2011). Voldssirkelen beskrives hvordan mange kvinner opplever at volden i et parforhold går i syklus. Sirkelen gjelder også barn som lever med vold i familien.

Figur 2- Voldssirkelen (Heltne og Steinsvåg, 2011)

Etter en voldshendelse i familien opplever mange voldsutsatte ofte at volden etterfølges av noen ”hvetebrødsdager”, der voldsutøver kan være angrende, love at det aldri skal skje igjen og viser mye kjærighet og hensyn overfor kvinner og barn (Heltne og Steinsvåg 2011).

Denne fasen kan variere i lengde. Noen mener at dette fasen blir kortere og kortere etter som volden eskalerer. Etter en periode med ro og noe mer trygghet, vil spenningen øker. Kvinnene merker at det er noe som bygger seg opp. Voldsutøver kan blant annet oppleves mer irritabel, mer oppfarende og mer kritisk. Denne fasen er belastende for kvinnene, fordi de vet at de venter på ny fysisk vold; de vet bare ikke når den kommer. Noen kvinner velger å provosere mannen bevisst i denne fasen, fordi de ikke orker å gå rundt i spenningen (Heltne og Steinsvåg 2011). Disse kvinnene ønsker heller å være overstått med den fysiske volden, slik at de kan slappe av til det bygger seg opp på ny. Samtidig er den psykiske og latente volden eksisterende hele veien. Barn som lever med vold i familien utvikler etterhvert egen "alarmsystem" gjennom å "lese" atferden til foreldrene. Barnet lagges merke til alle faretruende endringer i atferden til voldsutøveren. Barnets tanker, følelser og kropp blir mer aktivert, noe som fører til at både kvinner og barn bruker all energi på å forholde seg til disse fasene (Heltne og Steinsvåg 2011).

Barn som opplever vold i familien sin, har de siste 20 årene hatt økende oppmerksomhet (Heltne og Steinsvåg 2011). I 2010 ble barneloven § 30 endret og all vold mot barn i Norge ble ulovlig, dette gjelder også handlinger som for eksempel ris og klaps (Domstol, 2010). Vold i familien rammer hardes de svakeste i familien. Barn i utvikling er mer sårbare enn voksne, og belastninger i relasjonen mellom foreldrene, eller til foreldrene er i følge Heltne og Steinsvåg (2011) særlig skadelig for barna. Disse barna har en økt risiko for å utvikle angst, depresjon, symptom på alvorlig traumatisering og PTSD samt lærevansker og atferdsvansker (Heltne og Steinsvåg 2011).

I de senere årene har flere undersøkelser vist til at psykisk eller verbal vold kan ha samme skadevirkninger som den fysiske volden. Særlig gjelder dette dersom barna i tillegg opplever fysisk vold mellom foreldrene (Heltne og Steinsvåg 2011). Eriksson (2007) argumenterer for at det er misvisende overfor barna som lever med vold i familien, når det snakkes om vold mot kvinner eller kvinnemishandling. Istedenfor burde man heller relatert begrepet til mammamishandling. Dette begrepet retter også fokus mot barna. For å kunne forstå barnets situasjon når de opplever vold i sin familie er det i helt sentralt å se på kvinnen som utsettes for vold, er noen som barnet har en nær relasjon til (Eriksson 2007). Det samme gjelder også mannen som utøver volden. Som far har han ulike rettigheter knyttet til barnet. Dermed foreslår Eriksson (2007) begrepet fedres vold mot mødrer. Barn som lever med vold i familien omtales gjerne som barn som vitne til volden. Det siste nevnte er i følge litteraturen

misvisende da termen ”vitne” ofte relateres til noen som passiv mottakere som står utenfor å betrakter inn. Disse barna er aktiv handlende, i situasjoner de ikke har valgt eller står ansvarlig for, men likevel må forholde seg til (Eriksson, 2007, Heltne og Steinsvåg, 2011). Dette tar Yngve Hammelin (2011, som sitert i Aas, 2014) et oppgjør med og fortelle dette fra egen oppvekst slik; ” *Barn som vokser opp i voldelige familier, betegnes ofte som ’vitne til vold’. Jeg misliker uttrykket; det villeder. Det er sikkert skapt i beste mening, men er – sett ut fra min oppvekst- opplevelsesforminskende, og det dekker bare en liten del av virkelighetsbildet (...)* Og hvor ofte var vi ikke desperate i fortvilet frykt da vi så at mor eller søsken ble utsatt for overgrepene og presset oss imellom for å stenge veien for far; vi hang i beina eller armene hans da han hamret løs på mor og søsken- tryglet han om å stoppe, skrek og gråt av fortvilelse (...) Han fylte rommet med rå makt, skremte til underkastelse. Vi er ikke bare vitne til vold- som om vi skulle stå på utsiden og betrakte noe; Volden var eksistensiell. Den okkuperte væren- den knuget, smertet og plaget” (Hammerlin (2011, sitert i Aas, 2014 , s.100) .

Forskning viser at voksne som har opplevd vold i hjemmet som barn, har høyere risiko for å utsette andre for vold sammenlignet med voksne som ikke har opplevd vold som barn. I tillegg viser forskning til at voldserfaringer i barndommen kan gi høyere risiko for å bli utsatt for vold i voksen alder. Vold i nære relasjoner kan derfor synes å føres videre fra generasjon til generasjon (Meld. St.15 (2012-2013). I samfunnet og i den politiske dagsplanen snakkes det mye om partnerdrap, men det skjer også barnedrap. Vibeke Ottesen skildrer på partnerdrap, familiedrap og barnedrap. I hennes doktoravhandling om barnedrap skriver hun at; (...) as it reports that the majority of filicide perpetrators (63% to 84%) have traumatic childhood experiences of physical, sexual and emotional abuse; neglect; and abandonment by their own parents” (Ottesen, 2016). I likhet med ACE-studien kobles sammenhengen mellom egen oppvekst til risiko for utvikling av uhelse i voksen alder. Videre skrive Ottesen (2016) at majoriteten av barnedrap (79,5%) ble fokuset flyttet over til spørsmål om gjerningspersonens psykiske tilstand, om personen var psykotisk eller hadde selvmordstanker. 29. August 2016 ble en mor og hennes sønn på 12 år drept av sønnens stefar i deres felles bopel. Hendelsen omtales som partnerdrap, men i dette var det også et barnedrap. (Nipen, Pletten og Røren 2017). Dette er en vekker for hjelpearbeidet rettet mot kvinner og barn som lever med vold i nære relasjoner.

1.4.3 SARA:SV- Spousal Assault Risk Assessment: Short Version

Dette avsnittet er i stor grad hentet fra politidirektoratet; Veileder Risikoverktøyet SARA:SV, 2014. Risikovurderingsverktøyet SARA:SV er en sjekklister som har sin opprinnelse fra et psykologisk forskningsmiljø i Canada. Det opprinnelige SARA- skjemaet inneholdt 20 risikofaktorer knyttet til voldsutøver. Verktøyet ble utarbeidet gjennom omfattende litteraturgjennomgang av all tilgjengelig forskning og erfaring på området. I senere tid ble sjekklister tilpasset bruk i svensk politi. Her ble sjekklister sammenfattet til å gjelde ti risikofaktorer knyttet til voldsutøver og fem sårbarhetsfaktorer knyttet til den voldsutsatte. Den svenske versjonen ble i 2011 oversatt til norsk, og SARA:SV ble i tidsrommet 1.3.2011-29.2.2012 testet ut som pilotprosjekt ved Stovner og Horten politistasjon. Verktøyet ble implementert til å gjelde alle politidistrikt i Norge i 2013 (Regjeringens handlingsplan 2014-2017: *Et liv uten vold*).

Risikovurdering utarbeides på grunnlag av opplysninger som fremkommer i etterforskningssporet, sakshistorikk og tilgjengelig informasjon i sentrale register. Denne informasjonen analyseres og struktureres for å fremstille sakens særtrekk og alvorlighet. Arbeidet er ment å lede til tettere oppfølging av de mest voldsutsatte og et mer formålsrettet samarbeid med andre eksterne tverrfaglige etater. Det er et organisatorisk skille mellom etterforskning og forebygging av vold i nære relasjoner i politidistriktet. Her fungerer SARA:SV som forebygging. Oppfølging av saker i forebyggendesporet har som formål å hindre gjentatt vold/ eller fremtidig alvorlig/ dødelig vold. Hvis det forekommer informasjon som nye straffbare forhold skal dette videreformidles til etterforskningssporet.

1.4.4 SARA:SV sjekklister

De fem første risikofaktorene kartlegger individuelle kjennetegn hos voldsutøver, som for eksempel voldsmønster og grunnleggende holdninger som understøtter volden. Neste fem risikofaktorene kartlegger psykososiale kjennetegn. De fem siste risikofaktorer kartlegger voldsutsattes sårbarhetsfaktorer/ atferd som kan bidra til å opprettholde volden samt utgjøre en tilleggs risiko for voldsutsatte.

Risiko for partnervold hos voldsutøver	
1	<u>Vold:</u> Her skilles det mellom <i>episodisk vold</i> og <i>institusjonell vold</i> . Det første omhandler enkeltstående voldshendelser med ulik alvorlighetsgrad. Institusjonell vold er den vedvarende volden som danner mønster. Dette er vold som kan oppleves som grovt krenkende og innskrenkende for voldsutsattes frihet og integritet.
2	<u>Trussel, og/ eller intensjon om å utøve alvorlig vold:</u> Truslene kan være konkrete både i form av verbalt og nonverbalt. Menn som har truet med våpen har større sannsynlighet for tilbakefall eller bruk av dødelig vold. Truslene kan også innta en mer varig tilstand i form av forfølgelse, sjikane og jevnlig trakassering.
3	<u>Opptrapping:</u> Volden eller truslene kan øke både i hyppighet og/ eller alvorlighet. Opptrapping kan kun bekreftes gjennom et mønster som inneholder to eller flere hendelser.
4	<u>Brudd på besøksforbud eller lignende:</u> Voldsutøverens evne til å rette seg etter pålegg og regler fra ulike offentlige instanser som rettsvesen, politi og kriminalomsorgen blir her kartlagt.
5	<u>Holdninger som støtter eller unnskylder partnervold; sosiale, politiske, religiøse, kulturelle eller personlige holdninger:</u> Holdninger og legitimering av vold er ofte sammenfallende faktorer med vidt spekter av virkelighetsoppfatninger som æresrelaterte overbevisninger og sjalusi/ eiersyke.
6	<u>Annen ikke partnervoldsrelatert kriminalitet:</u> Kartlegging av annen voldsrelatert kriminalitet. Voldsutøverer med slik bakgrunn har en lavere terskel for å begå partnervold.
7	<u>Alvorlige relasjonelle problemer:</u> Problemer i kjærlighetsforholdet kan være en tungtveiende risikofaktor. Eksempler er konflikter i forbindelse med samlivsbrudd.
8	<u>Problem på arbeidsmarkedet/ økonomiske problemer:</u> Manglende stimulering innenfor andre arenaer enn familien kan for voldsutøver oppleves som svært belastende og skape grobunn for unødvendige konflikter og bruk av vold.
9	<u>Rusmisbruk:</u> Rusmidler kan være en direkte årsak til vold.
10	<u>Psykiske problemer:</u> Alvorlige psykiske lidelser som psykoser har sammenheng med partnervold spesielt og i kan i slike tilstander føre til svært grov vold.

Sårbarhetsfaktorer hos den voldsutsatte:	
11	<u>Inkonsekvent atferd/ inkonsekvente holdninger overfor volds-/ trusselutøver:</u> Voldsutsatte har vanskeligheter med å ta rasjonelle valg i en situasjon som rammer flere interesser som felles barn, ambivalente følelser for voldsutøveren, økonomi, bo/arbeidssituasjon. Dette kan være grunner til at voldsutsatte ikke responderer på politiets rådgivning og beskyttelsestiltak.
12	<u>Ekstrem frykt for voldsutøver som gjør den voldsutsatte irrasjonell:</u> Voldutøveres bruk av vold og trusler kan motiveres ut fra ønske om å skape ”fryktregime” eller ”eneveldig maktsituasjon”. Dette fremkaller lydighet, respekt og underkastelse. Frykt og redsel kan ha en ”lammende effekt” og vil sannsynlig på nytt å bli utsatt for vold.
13	<u>Mangelfull tilgang til sosial og profesjonell hjelp:</u> Kontrollmønster til voldsutøver isolerer voldsutsatte fra både privat og offentlig nettverk. Voldsutsatte med utenlandsk opprinnelse kan ha manglende kunnskap om det norske velferdsystemet.
14	<u>Utsatt livssituasjon:</u> Ved brudd i parrelasjon, er det ofte nødvendig å sette inn beskyttelsestiltak og/ eller risikohåndteringsstrategier.
15	<u>Personlige hindringer:</u> dårlig økonomi, psykiske problemer, arbeidsledighet, rusproblemer som kan gjøre voldsofferet avhengig av voldsutøveren. Vanlige psykiske problemer er angst, PTSD, depresjon og selvmordstanker.

Figur 3- SARA- sjekkliste

SARA:SV sjekklisten skal videre ikke vektlegge straffesaken. Sjekklisten har som formål å skape en strukturert tilnærming til saker, og forenkle beslutninger og samarbeid/ aksjon internt og eksternt. samt tiltak ut mot eksterne etater som håndterer saker med voldsutsatte personer. Dette for eksempel ved henvendelse fra ekstern etat som barneverntjenesten, skal SARA konsulenter gi bistand som beslutningsmessig støtte for barnevernet.

2 Teori

Teoridelen har som hensikt å vise til teoretisk grunnlag for oppgavens problemstilling. Først vil det vises til forståelsen på hva vold er, for deretter å trekke inn teori om samfunnssikkerhet. Dette for å trekke sammenheng mellom arbeid med vold i nære relasjoner og samfunnssikkerhet på systemnivå. For å kunne besvare på problemstillingen er det også relevant å forstå hva risiko er, hva en risikoanalyse og risikovurdering er. Videre vil teori om risikopersepsjon bli presentert, dette for å se på om identifisert risiko påvirke hvordan man forstår risikoen instansene står overfor. Informasjonsprosessering er også et viktig element innenfor identifisering av risiko samt dele risikoen slik at sikkerheten, som i denne oppgaven er rettet mot kvinner og barn som lever med vold, blir ivaretatt av aktuelle instansene.

2.1 Samfunnssikkerhet som begrep

Begrepet fikk sin første definisjon i Stortingsmelding nr. 17 (2001-2002):

”samfunnssikkerhet. Veien til et mindre sårbart samfunn”: Samfunnssikkerhet er den evnen samfunnet har til å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner og ivareta borgernes liv, helse og grunnleggende behov under ulike former for påkjenninger” (Justis og politidepartementet 2002:4).

Definisjonen på samfunnssikkerhet er bred og inkluderer alle farer og trusler fra individnivå til sikkerhetsutfordringer som truer nasjonen eller klodens eksistens (Aven, 2006). Likevel omfatter ikke begrepet alt sikkerhetsarbeid i samfunnet, og ikke alle trusler utgjør en fare for samfunnssikkerheten (Engen et al., 2016). En av disse avgrensningene er mot det man kaller ”dagliglivets skadeforebygging”. Dette for eksempel vanlige sykdommer, isolerte ulykker, vanlig kriminalitet og overgrep. Slike ”ordinære hendelser”, uansett hvor tragiske de måtte være for den enkelte som rammes, utgjør ikke i seg selv en trussel mot samfunnssikkerheten. Ordinære hendelser blir håndtert på en rutinemessig måte, med allerede eksisterende ressurser (Engen et al, 2016). Samfunnssikkerhet er på denne måten avgrenset til å gjelde samfunnets evne til å håndtere ekstra ordinære hendelser, eller hendelser som går utover den rutinemessige beredskapen. Det eksisterer en kontinuerlig diskusjon omkring hvor mye dagliglivets skadeforebygging har å gjøre med samfunnssikkerheten. Vold i nære relasjoner kan med bakgrunn i dette ses på som isolerende hendelser og behandles deretter. Likevel kan volden true sikkerheten og påføre store skader for dem som blir utsatt og eksponert for

volden. Videre kan det argumenteres for at samfunnssikkerhet er de systemene og reguleringene som er etablert for å redusere omfanget av vold i nære relasjoner, som i denne oppgaven er barneverntjenesten og politiet. Dersom disse to instansene ikke fungerer, kan det føre til sterk økende skadeomfang og en mistillit til myndighetene som igjen kan svekke deres evne til å bygge samfunnssikkerhet (Engen et al., 2016).

2.2 Risiko

I dagligtalen blir begrepet risiko anvendt med noe varierende innhold. I litteraturen finnes det ingen fullverdig konsensus på hva risikobegrepet innebærer. Begrepet risiko innehar ulike forståelse, avhengig av fagområder og tradisjoner. Noen definisjoner er basert på sannsynlighet, uønskede hendelser eller trusler, forventet verdier eller usikkerhet. For noen er risiko subjektive og avhengig av tilgjengelig kunnskap (Aven, 2014). Det er vanlig å skille mellom et realistisk og et konstruktivistisk kunnskapssyn på risiko.

2.2.1 Realistisk kunnskapssyn

Et realistisk kunnskapssyn, også forstått som et teknisk-økonomisk perspektiv, anvender matematiske og statistiske modeller i beregningsmetoder for å forutsi muligheter for fremtidige hendelser og konsekvensene av dem (Engen et al, 2016). Innenfor dette perspektivet er en vanlig definisjon av risiko slik: risiko er sannsynlighet multiplisert med mulige konsekvenser (utfall)- det som innenfor statistikken omtales som forventet verdi (Aven, 2015). Et eksempel på dette er dersom C betegner tapet målt i kroner eller antall drepte som følge av en ulykke, betegner man forventningen med $E[C]$.

Dersom C kan anta en av følgende verdier, c_1 , c_2 , osv., kan man finne denne verdien ved å multiplisere sammen verdi c_1 med tilhørende sannsynlighet P_1 ; tilsvarende multipliseres verdi c_2 med sannsynlighet P_2 , osv., og summerer over alle aktuelle verdier

Forventet verdi = $E[C] = c_1 \times P_1 + c_2 \times P_2 \dots$

I følge Aven (2015) er fordelen med å bruke denne indeksen er at det inngår kun en verdi, noe som gjør at vurderinger og sammenligninger av risiko enkelt lar seg gjøre.

2.2.2 Konstruktivistisk kunnskapssyn

Dette kunnskapssynet omhandler samfunnsvitenskapelige og historiske- filosofiske perspektivet på risiko. Utgangspunktet i et konstruktivistisk kunnskapssyn er hvordan vi som individer og kollektiv forstår, tolker og fortelle om fremtiden. Det handler dermed om hvordan risiko blir opplevd og forstått, og hvordan den blir konstruert i samspillet mellom enkeltindivider, grupper, organisasjoner og institusjoner (Engen et al, 2016). Denne oppgaven tar utgangspunkt i dette kunnskapssynet. Ved å studere ansatte i barneverntjenesten og politiet er det hensiktsmessig å innhente data om deres subjektive tolkninger og forståelser på risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Det konstruktivistiske kunnskapssynet tar hensyn til menneskers risikopersepsjon. Noe som er nødvendig for å kunne besvare problemstillingen i oppgaven. Risikopersepsjon handler i denne oppgaven om hvordan barneverntjenesten og politiet forstår og håndterer farer og risiko. Risiko blir innenfor dette synet ikke oppfattet som noe objektiv. Risiko er sosialt konstruert og mennesker med ulike sosiale og kulturelle bakgrunner vil oppfatte risiko forskjellig. Dette er også relevant i dette studiet da arbeid med mennesker innbefatter langt flere faktorer enn sannsynlighetsberegning for å vurderer risiko for ny voldshendelse i fremtiden. Fordi arbeid i barneverntjenesten og politiet handler mye om skjønnsutøvelse kan ansatte med den samme kunnskapen om vold i nære relasjoner oppfatte og bedømme risiko ulikt.

I den videre fremstillingen vil følgende definisjon av risiko bli benyttet: Risiko referer til usikkerheten om og alvorligheten av hendelser og konsekvenser av en aktivitet med hensyn til det mennesker verdsetter (Aven og Renn, 2010 i Engen et al., 2016). Denne definisjonen sier at risiko også omhandler ” det mennesker verdsetter” og forutsetter en viss form for felles eller intersubjektiv enighet om fenomenene, både hva som er farlig og hva som ikke er farlig (Engen et al, 2016).

Det eksisterer en enighet om at vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem. Vold i nære relasjoner blir gjennom oppfatninger og kunnskap omformet og transformert til risiko. I dette ligger også at risikobegrepet må baserer seg på usikkerheten utover tallfestet sannsynlighet. Tallfesting av sannsynlighet kan være effektive verktøy, men det vil alltid eksistere en usikkerhet knyttet til de sannsynlighetene man regner seg frem til. Videre er det er begrensninger på hvor mye og hva slags kunnskap vi kan tilegne oss for å vurdere faren for fremtidige risikosituasjoner (Engen et al, 2016).

Renn (2008) mener at alle aspekter ved bruk av begrepet risiko uansett har et element til felles; the distinction between possible and chosen action. Med dette menes at man som individ, organisasjon og samfunn til enhver tid står overfor antall valgmuligheter (muligheten til å ikke handle betraktes også som en handling) som har en rekke konsekvenser og utfall, både positive og negative. Altså innebærer enhver aktivitet risiko. Hvordan man forstår og vurderer risiko kan med bakgrunn i Renn (2008) påvirke våre valg av handlinger. Dermed kan det sies at hver enkel sak som omhandler vold i nære relasjoner byr på ulike valgmuligheter innenfor barneverntjenesten og politiet. Deres forståelse og tolkninger på hva som er risiko kan igjen påvirke deres valg og handlinger i den aktuelle saken, samt om instansene tar kontakt med hverandre eller ikke. Risiko referer alltid til fremtiden, om noe som kan eller kunne ha skjedd, samt hvordan bestemte handlinger kan endre forløpet av en hendelse (Engen et al., 2016). Det som kan skje i fremtiden er i følge Rausand og Utne (2009) alltid forbundet med usikkerhet. Med dette menes at man sjelden kan være sikre på om en uønsket hendelse vil inntreffe i en bestemt situasjon eller ikke. Dermed brukes begreper som sannsynlighet og frekvens når man skal anslå om en uønsket hendelse kommer til å inntreffe eller hvor ofte den vil inntreffe.

2.3 Risikopersepsjon og risikokommunikasjon

Risikopersepsjon handler om hvordan folk flest forstår, opplever og håndterer risiko og farer (Aven et al, 2004). Vurdering av risiko kan for eksempel være påvirket av fakta, personens egne erfaringer og vurderinger, persepsjonelle faktorer eller personlighetsfaktorer (Aven og Renn 2010). Det er derfor viktig å være bevisst på skillet mellom subjektive og kunnskapsbaserte sannsynligheter når man vurderer risiko. Risikopersepsjon er basert på personlige oppfatninger, erfaringer og følelser. Personer som gjør vurderinger helt på egenhånd uten påvirkninger fra andre, kalles gjerne individuelle. I barneverntjenesten og politiet er det gjerne vanlig å vurdere risikoen sammen med en kollega, eller med flere kollegaer i plenum, dermed blir ens egen risikopersepsjon blir påvirket i større eller mindre grad av de andres vurderinger. I det samfunnsvitenskapelige tilnærmingen vil alle aspekter av folks opplevelser og følelser i forhold til hva slags farer de står overfor, hvilke konsekvenser farene kan føre til tap, ulemper og fordeler, og ikke minst til hva som er akseptabelt. Risikopersepsjon innebærer i tillegg til vurderinger av alvorligheten av risiko, også en vurdering av risikoens akseptabilitet (Aven og Renn 2010). I følge Aven og Renn (2010) kan

det systematiske sikkerhetsarbeidet kan bidra til å redusere usikkerheten og kontrollere den i en viss grad. Likevel vil alltid usikkerheten være tilstede og kan aldri fjernes helt.

Hvordan risiko oppleves antas ifølge Boyesen (2003) å påvirke menneskers atferd og mye tyder på at mennesker har problemer med å vekte sannsynlighet og konsekvens opp mot hverandre. I noen tilfeller tillegges konsekvenser uforholdsmessig stor betydning i forhold til sannsynlighet og viser til eksempler som "atomkraft". Mens vi i andre tilfeller undervurderes konsekvensene dersom sannsynligheten oppleves som ubetydelig, for eksempel fall i trapp. Dersom risikokilden har stor katastrofepotensiale vil risikoen oppleves som større, det vil si en hendelse som vil kreve flere menneskeliv over for eksempel ett og ett menneskelig omgangen.

Informasjon er også et viktig element i hvordan risiko blir opplevd. Informasjonsdeling er et viktig element i samhandlingen mellom barneverntjenesten og politiet, dette for å oppnå et felles risikobilde av familiene instansene arbeider med. Hvordan instansene forstår informasjonen gjenspeiles i hvordan de kommunisere den videre (Engen et al., 2016). En viktig aspekt ved risikokommunikasjon er å bygge tillit, denne tilliten er avhengig av ulike faktorer ved kommunikasjonen. Dette gjennom hvordan selve "budskapet" formidles og troverdigheten til den som formidler.

2.4 Systematisk risikovurdering

Risikovurdering er en del av risikostyringsprosessen, og hvor det siste nevnte handler om sammenfatting av risikoanalyse, risikoevaluering og risikovurdering (Rausand og Utne 2009). Risikoevaluering inngår som en del av risikostyringsprosessen og kan i følge Rausand og Utne (2009) deles inn i tre faser:

- 1) Innledende fase: I dette inngår blant annet planlegging av risikoanalysen, oppretting av en analysegruppe og beskrivelse og avgrensning av analyseobjektet
- 2) Selve risikoanalysen: En risikoanalyse består av identifisering av uønsket hendelse, årsaksanalyse, konsekvensanalyse, etablering av risikobilde og usikkerhetsvurdering
- 3) Risikoevaluering: Presentasjon av risikoanalysen

I denne oppgaven fokuserer det på punkt 2 og 3, fordi disse punktene anses som mest relevant, da hensikten med denne oppgaven er å studere i hvilke grad barneverntjenesten og politiets foretar en systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Hele risikostyringsprosessen vises i figur 4.

Figur 4- Risikostyringsprosessen (Rausand og Utne, 2009)

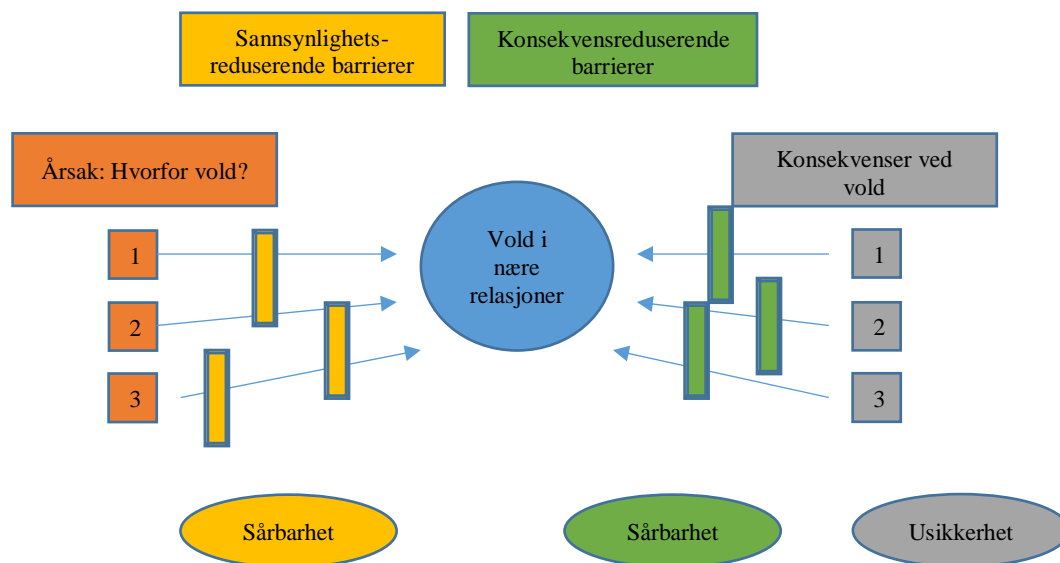
Som vist i figur 4, er risikovurdering kartlegging og beskrivelse av risiko samt forslag til risikoreducerende tiltak. Risikostyringsprosessen blir i denne oppgaven ikke inkludert. Likevel er det en uklar skille mellom risikovurdering og risikohåndtering. Figuren er ment for å illustrerer koplingen mellom risikoanalyse og andre risikostyringsaktiviteter (Rausand og Utne 2009).

2.5 Risikoanalyse

En risikoanalyse er en systematisk analyse av risiko (Aven 2006), og har som mål å kartlegge og beskrive risiko (Aven, 2008). Man snakker gjerne om at risikoanalysen skal presentere et risikobilde. En risikoanalyse egner seg best hvor man kan isolere faren eller trusselen som eksisterer og det som blir truet (Engen et al 2016). En risikoanalyse kan være kvalitativ og/ eller kvantitativ og ha ulik detaljeringsgrad (Rausand og Utne 2009). Denne oppgaven fokuserer på den kvalitative risikoanalysen, dette ved å forklare og etablere årsakskjeder og konsekvenskjeder. I følge Rausand og Utne (2009) søker man gjennom en risikoanalyse svar på følgende tre spørsmål:

- 1) Hvilke uønskede hendelser kan inntreffe?
- 2) Hva er årsaken til at de ulike uønskede hendelsene inntreffer?
- 3) Hva kan konsekvensene blir dersom de uønskede hendelsene skulle inntreffe?

For hver uønsket hendelse kan man illustrere svarene på spørsmål 2 og 3 med et bow – tie diagram som vist i figur 5 .

Figur 5- Bow-tie modell

Uønsket hendelser i denne oppgaven vil være vold i nære relasjoner, som i dette forstås som vold mot kvinner og barn. Dersom man ikke griper inn og stoppe utviklingen av den uønskede hendelsen, så vil det føre til skade på mennesker (Rausand og Utne 2009), som i denne oppgaven retter seg mot kvinner og barn. På venstre side markert i oransje beskriver

identifiserte årsaker til at vold i nære relasjoner inntreffer. På høyre siden illustrerer hva som kan skje etter at den uønskede hendelsen har inntruffet, dette kalles for konsekvenser. I hvilke grad disse konsekvenskjedene utvikles, er avhengig av hvilke barrierer og sikkerhetsfunksjoner som finnes i systemet (Rausand og Utne 2009). Aktører i denne oppgaven er rettet mot barnevernansatte og SARA konsulenter som begge representerer hvert system. Det må forstås i denne sammenheng at både barneverntjenesten og SARA konsulenter arbeider i saker der voldhendelse allerede har inntruffet. Deres arbeid handler derfor om å hindre ny vold i gjeldende familie.

2.6 Risikoevaluering

I en risikoevaluering presenteres rapporten fra risikoanalysen og hvor det også er aktuelt å evaluere risikoen som ble funnet i risikoanalysen opp mot akseptkriterier, samt fremme forslag til risikoreducerende tiltak (Rausand og Utne 2009). For å synliggjøre risikoen, kan uønsket hendelse føres inn i en risikomatrix for å kunne skille mellom ikke- akseptabel, tolererbar og akseptabel risiko, som vist i figur 6.

Sannsynlighet/ konsekvens	1 Svært sannsynlig	2 Lite sannsynlig	3 Sannsynlig	4 Ganske sannsynlig	5 Svært sannsynlig
5 Svært alvorlig/ katastrofalt	6	7	8	9	10
4 Svært stor	5	6	7	8	9
3 Stor	4	5	6	7	8
2 Middels	3	4	5	6	7
1 Liten	2	3	4	5	6

Figur 6- Risikomatrixe

- Akseptabelt risiko- Bare ALARP-tiltak
- Tolererbar risiko- Bruk ALARP- prinsippet og vurder videre undersøkelser
- Ikke akseptert risiko- risikoreduserende tiltak påkrevd

Sannsynligheten blir i figur 6 beskrevet langs x-aksen og baseres på hvor hyppig hendelsen inntreffer. Konsekvensene blir beskrevet i y-aksen. Desto lenger til høyre og desto høyere opp i matrisen en hendelse plasseres, desto større er risikoen forbundet med hendelsen (Engen et al., 2016), mens hendelser som ligger nederst til venstre, har lavest risiko. ALARP-prinsippet (As Low As Reasonably Practicable) tilsier at risikoen skal reduseres så langt det lar seg gjøre (Aven et al, 2004), og hvor gult og grønt område tilsvarer ALARP- området. Ved å vurderer risiko opp mot akseptkriterier, viser risikomatriksen tydelig til hvilke hendelser som er mest alvorlig og kan derfor være til hjelp når man skal vurdere og avgjøre risikoreduserende tiltak (Rausand og Utne 2009).

2.7 Risikovurdering

Ved å gjennomføre veloverveiende og kloke avgjørelser når det gjelder risiko, er det i følge Engen et al (2016) ikke tilstrekkelig med å vurdere resultatet av kun ”vitenskapelige” risikovurderinger. Det anses også som en nødvendighet å framskaffe informasjon om risikooppfatninger hos interessenter og grupperinger i samfunnet og hvordan disse vil reagere på risiko. Dette kan i denne oppgaven forstås som gjensidig innhenting av informasjon og risikooppfatninger mellom barnevernet og politiet. Målet er å skaffe seg kunnskap som binder sammen spesifikke risikoforhold med usikre, men mulige utfall (Engen et al, 2016). På denne måten kan barneverntjenesten og politiet være tjent med å dele interne risikovurderinger med hverandre, og man kan komme frem til en mer fruktbar, felles forståelse (Aven et al, 2004). Med bakgrunn i oppgavens fokus betyr dette at risikovurdering ikke kun begrenses til å gjelde ”enveiskommunikasjon” innad i instansene, man må i dialog med andre instanser for å forstå hvordan sosiale systemer fungerer samt hvordan den andre instansen utspiller sin rolle for at sikkerhetsarbeid skal lykkes.

Under en risikovurdering kan den enkelte hendelsen klassifiseres i forhold til risikomatriksen og danne utgangspunkt for risikoreduksjon. Dermed kan det sies at hvordan barneverntjenesten og politiet vurderer risiko i saker som omhandler vold, vil påvirke og avgjøre deres handlinger. Dette kan ses i lys av en risikomatrikse. Hvor i kategorien hendelsen havner i matrisen, viser alvorlighetskarakteren ved hendelsen. Dette kan tydeliggjøre risikobildet for både barneverntjenesten og politiet når de skal vurdere og avgjøre hvilke risikoreducerende tiltak som egner seg best, nettopp for å redusere den risiko de instansene står overfor. Et eksempel på dette kan være at voldhendelse i en familien vurderes å være svært alvorlig, risikoen er for høy og det kan være fare for liv og helse til voldsofrene. Det er påkrevd handling og gjennom risikoreducerende tiltak være ønskelig og redusere risiko til ALARP-området. Risikovurdering følges av risikohåndtering.

2.8 Informasjonsprosesseringsperspektivet

Utgangspunktet for informasjonsprosesseringsperspektivet er Barry Turners teori om Man-Made Disasters (menneskeskapte ulykker) fra 1978. Teorien baserer seg på detaljerte analyser av 84 offisielle ulykkesrapporter publisert av den britiske regjeringen fra perioden 1965 til 1975 (Turner 1976). Turner (1976) fant her at det “alltid” er noen i organisasjonene som visste noe, og dersom dette hadde kommet frem til rette vedkommende kunne det forhindre at ulykken oppsto. Eksempler på dette er at signaler og hendelser kan ha blitt oversett eller ignorert. Ulykker må derfor ses på som en prosess som får utvikle seg gjennom en lang hendelseskjede. Rot-årsakene kan være knyttet til informasjonsflyten eller misforståelser i organisasjonen. Dersom man har en kultur hvor informasjon og tolkning knyttet til faresignaler svikter, kan en rekke mindre hendelser utvikle seg og lede til en ulykke. Turner mener at en ulykke kan sees på som en prosess som består av seks faser:

Fase 1: Normaltilstand	Handler om hvordan de kulturelle oppfatninger, risikoer og farer blir dannet, hvordan de kartlegges og planer man har for å håndtere disse. Problemene oppstår ved at gjeldende reguleringer ikke blir overholdt og man slakker av på forebyggende rutiner og tiltak.
Fase 2: Inkubasjonsperiode	Inkubasjonsfasen begynner med at hendelser blir oversett grunnet dårlig kommunikasjon.
Fase 3: Utløsende fase	Starter når en konkret hendelse avslutter inkubasjonsperioden. Hendelsen vurderes som uventet. Det kan likevel ha vært noen grupper som har varslet om hendelsen tidligere, men informasjon har ikke blitt implementert inn i organisasjonen.
Fase 4: Utbruddet	Selve ulykken og håndteringen av den.
Fase 5: Redning og berging	Her iverksetter organisasjonen endringer for å kunne være i stand til å begrense omfanget av hendelsen.

<p>Fase 6: Full kulturell tilpasning</p>	<p>Som følge av hendelsen har organisasjonen nå fått ny kunnskap. Den nye kunnskapen om trusler og risikoer som følge av fase 1 -6 blir implementert og tiltak blir iverksatt og organisasjonen er tilbake til fase én igjen.</p>
--	---

Figur 7- Turner sin faseinndeling

Særlig anses inkubasjonsperioden som relevant i denne oppgaven når det gjelder hvordan barneverntjenesten og politiet deler voldsrisiko med hverandre. Dette henger i tråd med Vatnar (2015) som i sin rapport sier at tre av fire gjerningspersoner og offer hadde vært i kontakt med politiet eller andre hjelpeapparat, men at identifisert risiko i liten grad ble videreformidlet mellom instansene. Instansene kan inneha ulik informasjon, og ved å dele denne informasjonen kan det bidra til bedre systematisk arbeid i voldsfeltet både når det gjelder forebygging, men også redusering av konsekvenser. Ulykker som i denne oppgaven kan forstås som uønsket hendelse slik som vist i figur 5. Det vil i denne oppgaven være naturlig å se på informasjonsflyten og kulturelle forhold i instansene barneverntjenesten og politiet i saker som omhandler vold i nære relasjoner.

3 Metode

Norman Blaike (2010) sier at metode er en teknikk for å samle inn og analysere data. Jacobsen (2005) legger til at metode derfor er et hjelpemiddel for å gi en beskrivelse av virkeligheten, og sier at hensikten med en empirisk undersøkelse er å framskaffe kunnskap. Til grunn for hele dette studiet ligger det utallige små og store valg, som alle har vært med på å forme det endelige produktet. Hva som skal beskrives i metodekapittelet har også innebåret flere valg. I det følgende kapittel vil jeg begrunne og diskutere de metodiske valg som er gjort for å besvare oppgavens problemstilling. Avslutningsvis vil det bli gjort rede for studiens gyldighet og pålitelighet, samt andre forskningsetiske vurderinger.

3.1 Forskningsdesign

Forskning er en systematisk undersøkelse av ett eller flere spørsmål og kjennetegnes ved at innsamlingen av data, behandlingen av informasjon og presentasjonen er systematisk (Jacobsen, 2005). Forskningsdesign er i følge Yin (2014) en logisk plan på hvordan man skal komme seg fra ”her” til ”der”. Med ”her” menes spørsmålene man søker å få svar på men ”der” er konklusjonen. Dette innebærer mange valg og utfordringer, og hvor flere av dem er knyttet sammen. Ved å undersøke et fenomen er det derfor nødvendig å skissere en plan for arbeidet. Blaikie (2010) sin definisjon på forskningsdesign sammenfaller med Yin (2014), hvor han sier at forskningsdesign er en plan som er utviklet av en eller flere forskere og hvor planen brukes som en guide for å belyse forskningsprosjektet. Yin (2014) sitt forskningsdesign kan i denne sammenheng sies å være noe enklere enn Blaike (2010) sin, men budskapet er likt.

Undersøkelsen i denne oppgaven bygger i stor grad på en abduktiv tilnærming. Med dette menes at man starter fra empirien (induktiv), men hvor teorier og perspektiver (deduktiv) spiller inn, enten i forkant eller i løpet av forskningsprosessen (Tjora, 2017). Egen barndom og erfaring med arbeid i barneverntjenesten la forkunnskaper for oppgavens tema, mens studiet samfunnsikkerhet har gitt innføring i teoretiske perspektiver. Både kvalitativ og kvantitativ forskning foretas innenfor et definert vitenskapelig fagområde, som i denne oppgaven er samfunnsvitenskap (Tjora, 2017). Videre mener Tjora (2017) at samfunnsforskning vil ha mye å tjene ved å åpne opp for en bredere diskusjon om hvordan man kan utløse de kunnskapsmessige potensialet i analyse av ulike empiri. Dette gjelder

spesielt spørsmålet om subjektivitet og objektivitet, hvor det første nevnte tilhører den kvalitative forskningsmetoden (Tjora 2017). Videre mener Tjora (2017) at begge disse tilnærmingene er innenfor samfunnsforskningen ofte brukt til å undersøke individenes synspunkter.

3.2 Kvalitativ metode

I denne oppgaven benyttes en kvalitativ metode for å belyse problemstillingen med intervjubasert forskningsmetode. Jacobsen (2010) definerer kvalitativ data som data i form av ord, setninger og uttrykk. Ved å benytte seg av denne metoden får man fanget opp subjektive opplevelser og beskrivelser i en mer utfyllende form enn dersom man hadde brukt en kvantitativ metode i form av for eksempel en spørreundersøkelse. Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å innhente beskrivelser av intervjupersonenes livsverden, da særlig med hensyn til tolkninger av meningen med fenomenene som blir beskrevet (Kvale, 1997). Kvalitativ metode egner seg også om man ønsker å få økt innsikt i samspill mellom ulike faktorer og forståelse av hvordan mennesker tenker i ulike situasjoner (Jacobsen, 2005).

Ved bruk av kvalitativ intervju vil man kunne få utdypet hvordan respondentene redegjør for sin holdning, og dermed hva som bidrar til å skape holdninger. Videre får respondentene anledning til å fortelle om personlige opplevelser og erfaringer, som de relaterer til sine holdninger, men som utgjør personavhengige aspekter som forskeren på forhånd ikke kunne ha forutsett (Tjora, 2017). For å få innsyn i dette når det gjelder hvordan respondenten vurderer og håndterer risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner, er det behov for subjektive beskrivelser fra informanter i barneverntjenesten og politiet som har erfaring med fenomenet. Dermed anses en kvalitativ intervjubasert tilnærming best egnet i denne oppgaven.

3.3 Forskning i egen organisasjon

Å undersøke det stedet man kjenner og er en del av innebærer både fordeler og ulemper. Fordelene av å studere egen arbeidsplass er blant annet at det er lettere å få tilgang til informasjonen ved at man kjenner personer og vet hvor man skal gå. Ved å være en ”innsider” gjør at man møter større åpenhet og tillit enn fra en utenforstående. Videre kjenner

man til uformelle strukturer samt språket som blir benyttet, og man vet derfor hvor man skal gå for å få frem informasjon. Som ”insider” byr også på ulemper, nettopp fordi man som ”innsider” kan ha utviklet ”blinde flekker” (Jacobsen, 2010). Gjennom kjennskap til organisasjonen arbeidsmønster får man også lett en forutinntatt holdning til hvordan ting faktisk er. Videre kan ulemper være manglende kritisk avstand til det man studere fordi man ofte har erfaringer og meninger på området, noe som gjør at man inntar en rolle som part i saken (Jacobsen, 2010).

I denne oppgaven studeres egen organisasjon, og med bakgrunn i kjennskap og erfaring til arbeidsmetodikken eksisterer det noen ”før-dommer” (Jacobsen, 2005). ”Før-dommer” er antakelser man har om hvordan verden ser ut. Det er antakelser man i stor grad tar for gitt. Dermed kan det sies at ulempen ved å studere egen organisasjon er nettopp grunnet disse antakelsene man tar for gitt i egen organisasjon. Man har en fare for å stille seg ukritisk og tar for gitt at ”slik gjøres det her”. Det å studere egen organisasjon kan være både en utfordring og en styrke. Det har blitt etter beste evne å skille kollega og forskerrollen. Det er i denne oppgaven blant annet blitt unnlatt å bruke en rekke egen opplevde hendelser som datagrunnlag, og heller fokuserer på kjennskap til hendelsene som respondentene selv har valgt å fortelle om. I kapittelet som omhandler presentasjon av funn, presenteres kun data som er fremkommet gjennom intervjuer, dette for å vie plass, samt tydeliggjør respondentenes meninger og tanker om fenomenet vold i nære relasjoner.

3.4 Utvalg

Vurderingene som ligger til grunn for valg av antall respondenter omhandler egen kapasitet samt det som ble vurdert å være tilstrekkelig antall informanter med representativ bakgrunn for å belyse forskningsspørsmålet. Jacobsen (2005) skiller mellom respondenter og informanter. Respondenter er personer med direkte kjennskap til fenomenet og er representanter for den gruppen man ønsker å undersøke. Informanter henvender seg til personer som ikke selv representerer gruppen man ønsker å undersøke, men som har god kunnskap om fenomenet.

Første henvendelse til forskningsfeltet gikk via telefon til en person med tilknytning til arbeid med risikoverktøyet SARA:SV i politiet. Kjennskap til denne personen var gjennom opplysninger fra en bekjent. Personen aksepterte studiet og oversendte opplysninger til

samtligje SARA konsulenter i ønskelige kommuner. Tilsammen ble det sendt ut syv forespørsljer til samtligje SARA konsulenter i gjeldende kommuner. For å rekruttere respondenter i barneverntjenesten ble det sendt forespørslje via epost til avdelingsleder ved aktuell seksjon. I eposten ble det skildret en kort forklaring på studien, ønsket antall respondenter og kriterier at respondentene hadde kjennskap til SARA prosjektet. Videre å få tillatelse til å intervjuje saksbehandlere i deres arbeidstid. Etter mottatt samtykke fra avdelingsledere, ble det tildelt fem respondenter og alle samtykket til intervju.

Ut i forskningsprosessen ble det gjort kjennskap til at krisesenter i Vestfold gjennomgår et pilotprosjekt for "SARA for barn". Dette skapte stor nysgjerrighet og interesse. Det ble sendt forespørslje via mail ble sent til krisesenteret. Krisesenter i Vestfold samtykket til intervju. Et direkteintervju lot seg ikke gjennomføre grunnet avstanden og intervjuguide ble oversend krisesenteret. En svakhet med dette er blant annet mangel på mulighet til å stille oppklaringsspørsmål.

For ytterligere forståelse av fenomenet vold i nære relasjoner og tilhørende sikkerhetstiltak ble det sendt henvendelser sendt til ATV, krisesenter i Stavanger, fagutvikler i en av kommunene og Kripos. Dette for å få økt innsikt og bredere forståelse av samfunnsproblemet. En informant som er blitt benyttet i oppgaven er fagutvikler ved en av barneverntjenestene. Personen har blant annet vært behjelpelig med relevante tall som viser omfanget av saker som omhandler vold i nære relasjoner.

Til sammen ble det sendt ut syv forespørsljer til SARA konsulenter og fem forespørsljer til barneverntjenesten. Disse instansene utgjør fokuset i analysen og omtales derfor som respondenter. Informanter i oppgaven er fagutvikler i en barneverntjeneste, krisesenter i Vestfold, ATV, krisesenter i Stavanger og Kripos. Disse representerer ikke gruppen denne oppgaven retter fokuset på, men denne gruppen har mye kunnskap om vold i nære relasjoner, og anses derfor som viktige aktører for å oppnå økt innsikt i samfunnsproblemet.

3.5 Endelig utvalg

	Informant	Stilling	Instans
Respondenter	Respondent 1	SARA-konsulent	Politi
	Respondent 2	SARA-konsulent	Politi
	Respondent 3	SARA-konsulent/ etterforsker	politi
	Respondent 4	Saksbehandler	Barneverntjenesten
	Respondent 5	Saksbehandler	Barneverntjenesten
	Respondent 6	Saksbehandler	Barneverntjenesten
	Respondent 7	Barnevernsvakt	Barnevernstjenesten
	Respondent 8	Barnevernsvakt	Barneverntjenesten
Informerter	Informant 1	Psykologspesialist	ATV
	Informant 2	Terapeut	Krisesenter i Stavanger
	Informant 3	Miljøterapeut	Krisesenter i Vestfold
	Informant 4	Fagutvikler	Barneverntjenesten
	Informant 5	Politi	Kripos

Figur 8- Oversikt over respondenter og informanter

Totalt består utvalget av 13 aktører, henholdsvis åtte respondenter og fem informanter. Det ble foretatt ti intervjuer med ansikt-til-ansikt dialog, en i form av intervjuguide via epost og to i form av spørsmål via epost. Alle ble først orientert om prosjektet og problemstillingen, og

samtligte dybdeintervjuer ble gjennomført på respondentenes kontorer. Samtlige samtykket også til bruk av lydopptaker under intervjuene. Grunnet avstand til informant på krisesenter i Vestfold, ble det oversendt spørsmål knyttet til prosjektet ”SARA for barn”, og hvor informanten besvarte spørsmålene i skriftlig form tilbake. Informanten i barneverntjenesten og kripas ble kontaktet via epost, dette for å få innsyn i relevant statistikk for å få økt innsikt i fenomenet vold i nære relasjoner.

3.6 Datainnsamling og framgangsmåte

3.6.1 Intervjuguide

Det ble utarbeidet en intervjuguide i forkant av intervjuene som var basert på oppgavens tematikk samt samfunnssikkerhetsteorier, med hovedvekt på begrepet risiko. Terminologien i risikofaget ble imidlertid ikke anvendt direkte, men omformulert til å passe det daglige språket. Det ble benyttet semistrukturert intervjuer, dette for kunne ivareta den fleksibiliteten som tema, kontekst og respondentene tilbyr. Videre gir semistrukturerte intervjuer rom for spontanitet, refleksjoner og utdyping. Semistrukturert intervju kjennetegnes ved at man på forhånd har satt opp hovedspørsmål og saker eller tema, men uten å fastlegge i detalj spørsmålsformuleringer og rekkefølgen av spørsmålene (Ryen, 2002). Utarbeidet intervjuguide ble brukt som utgangspunkt for intervjuene og ikke forhåndsdefinerte og lukket. Denne teknikken tillot å endre rekkefølgen på spørsmålene, tilføye ytterligere spørsmål samt følge opp utsagn som ble snakket om under intervjuet, mens tematikken forble den samme.

3.6.2 Framgangsmåte

Selve dato og tidspunkt ble avtalt direkte med alle respondenter. Intervjuet startet først med kort presentasjon oppgavens formål og hensikt, samt formulere ønske om å benytte seg av lydopptak, noe alle samtykket til i alle foretatte intervjuer. Selv om semistrukturerte intervjuer bærer preg av vanlig konversasjoner ble det likevel valgt en styrende og lyttende posisjon, fremfor å dele eller anerkjenne erfaringer. Dette var en større utfordring i intervju med respondentene fra barneverntjenesten enn hos SARA-konsulenter. Selve intervjuene hadde en varighet fra 60- 127 minutter. Etter gjennomført intervju ble disse transkribert.

Analyse av empirien har foregått stegvis, noe Tjora (2017) anser som en nødvendighet for å unngå premature konklusjoner (”jumping to conclusions”) samt å opprettholde en systematikk gjennom analysedelen. Etter transkribering av intervjuene ble det foretatt en generering av data og deretter bearbeiding av data. Med dette menes at ved fin lesing av transkripsjonene ble det skrevet ned koder i form av ord fra det som ble sagt av respondenter og informanter i intervjuene. Etter gjennomgang av samtlige intervjuer ble det skrevet ned 78 koder. Disse ble sortert og satt inn i temaer som tilslutt utgjorde analysedataen. Ved å rendyrke en induktiv empirinær koding er det i følge Tjora (2017) mulig å redusere

påvirkningen av ulike forventninger og teorier som mer eller mindre eksplisitt vil bli trukket med inn i analysen. Oppgaven endte opp med følgende temaer:

Tema:	Underpunkter
Vold i nære relasjoner	<ul style="list-style-type: none"> - Omfang - utfordringer
Risikofaktorer (Barnevern)	
Kvinner som voldsoffer	
Anmeldelse til politiet	
SARA:SV	<ul style="list-style-type: none"> - Implementering - Risikovurdering - Motivasjonssamtale - Effekt - "SARA for barn"
Sikkerhetstiltak (SARA konsulenter)	
Sårbarhet i egen organisasjon	
Samarbeid	

3.7 Gyldighet og pålitelighet

Formålet med denne oppgaven er å få et innblikk i hvilke grad barneverntjenesten og politiet foretar systematisk risikovurderinger i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Jacobsen (2010) skriver at intensiv design kan innebære problemer med den eksterne gyldigheten. Dette betyr at det er vanskelig å si at det man finner, kan gjelde for andre enn dem man har undersøkt. Empirien i oppgaven består hovedsakelig av åtte dybde intervjuer. Dette betyr at det analyseres noen få enheter. Denne oppgaven er ikke generaliserbar, men den kan gi et

innblikk i hvordan barneverntjenesten og politiet vurderer risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner.

Oppgavens tema var allerede blitt bestemt før påbegynt studie. Vold i nære relasjoner har ligget nært gjennom personlig bakgrunn som barn og erfaring med arbeid i barneverntjenesten. Dette peker mot feministisk metodologi som Tjora (2017) beskriver som den tette koblingen mellom forsker og forskning. Egen forståelse vil dermed kunne påvirke hvordan man former prosjektet med hensyn til tema, metode, valg av teori og analyse (Tjora, 2017). I denne oppgaven legges det ikke tvil på hvordan forskningsinteressen har vært påvirket av personlige opplevelser. Som forsker i egen organisasjon kan dette bidra til tette forbindelser mellom skillet på respondent og kollega. Resultatene kan derfor avvike dersom en forsker utenfra hadde inntatt samme posisjon med de samme respondentene i gjeldende barneverntjenester.

3.8 Etiske refleksjoner

En undersøkelse innebærer ofte at man bryter inn i privatsfæren til enkelte individer (Jacobsen, 2010). I denne oppgaven er innsamlet empiri basert på intervju av respondenter fra barneverntjenesten og politiet, samt informanter fra ATV, krisesentre, barneverntjeneste og kripes. I følge Jacobsen (2010) innebærer anonymitet at det skal være umulig å koble informasjon med opplysninger om enkeltpersoners identitet. Med bakgrunn i dette har det i oppgaven blitt valgt å anonymisere ytterligere i respekt for privatlivets fred. Dette gjennom å anonymisere navn på oppgavens respondenter og informanter samt hvilke kommuner respondentene tilhører. Imidlertid er det referert til navn på tittel og tilhørighet til instansene, dette er for å gjøre analysen tilgjengelig og etterprøvbart.

4 Resultater

I denne delen vil funnene gjennom kvalitativt intervju bli presentert. Det ble etter transkribering av intervjuene foretatt koding ut fra fin-lesing av transkripsjonene. Resultatene i denne delen er inspirert av Tjora (2016) med ren induktiv tilnærming. Med dette menes at analysen kun er hentet ut fra analysedata. Etter koding av hva respondentene og informantene faktisk har uttalt ble det som tidligere nevnt skrevet ned 78 empirinære koder. Disse kodene ble deretter satt inn i hovedtema. Ved å benytte denne metoden får man også skilt bort koder som anses som irrelevante i en restgruppe (Tjora 2016). Det ble dannet til sammen åtte hovedtemaer, og hvor noen av hovedtemaene inneholder undertemaer, som i denne delen av oppgaven vil bli presentert. Før presentasjon av resultatet er det hensiktsmessig å gi en kort presentasjon av instansene og deres arbeid.

4.1 Barneverntjenesten

Barneverntjenestens formål er nedskrevet i barnevernloven av 1992 og hvor det står at det er barneverntjenestens plikt å ”sikre at barn og unge som lever under forhold som skal skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til riktig tid” og ”å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår” (jf. § 1-1 i barnevernloven, 1992). Barneverntjenesten på statlig nivå omfatter departement, direktorat, fem regionskontor med tilhørende fagteam og fylkesmann. På kommunalt nivå finner man kommunale barnevernskontorene (Bunkholdt og Sandbæk, 2008). I denne oppgaven er fokuset rettet mot barnevernansatte i kommunalt nivå som arbeider spesifikk med undersøkelser og oppfølging av barn med familie. Uansett hvordan barneverntjenesten er organisert i de ulike kommunene, er barneverntjenesten den instansen i det norske samfunnet som har et overordnet ansvar for å hjelpe barn og unge som befinner seg i vanskelige oppvekstsituasjoner. I følge NOU 2000:12 handler mellom 60 % og 70 % av henvendelser til tjenesten om familievold eller omsorgssvikt der mindre barn rammes. Dette kan indikere at barneverntjenesten og politiet samarbeider tett i de alvorligste familievolds- og omsorgssviktaker.

Tillit og trygghet er en grunnleggende forutsetning for å være en troverdig hjelper (NOU 2000:12). Rapporten peker videre på legitimitetsproblemer innenfor den norske barneverntjenesten, og påpeker at barneverntjenesten står overfor et stort dilemma På den ene

siden har barneverntjenesten en plikt og en mulighet til å foreslår tvangsvedtak, samtidig som de på den andre siden skal en pådriver for en fremtidsrettet forebyggende arbeid.

Flere barneverntjenester i store kommuner har etablert barnevernvakter. Barnevernvakten fungerer som barnevernets forlengede arm etter kontortid, i helger og høytider.

Barnevernvakten har akuttberedskap utenfor arbeidstid når den kommunale barneverntjenesten ikke er tilgjengelig. De er lokalisert på eller i tilknytning til det lokale politistasjonen og arbeider tett med operative enheter i politiet. Dette gjør at barnevernvakten kommer raskt i kontakt med barn og unge som har behov for hjelp. Sakene barnevernvakten har arbeidet med formidles så til den ordinære barneverntjenesten som står ansvarlig for oppfølgingen.

4.2 SARA konsulenter

Det er etter politiloven § 1, 2.ledd, politiets oppgave å forebygge kriminalitet; Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig (Lovdata.no). Vold i nære relasjoner er ikke lenger en privatsak men et offentlig ansvar (Justis- og beredskapsdepartementet 2009). Politiets innsats anses som helt avgjørende for å lykkes i arbeidet for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner (Justis- og beredskapsdepartementet; *Et liv uten vold* 2014-2017). Behovet for mer kompetanseheving tydeliggjøres i regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2012, hvor det var ønskelig for politiet med et risikovurderingsverktøy for risiko for gjentatt vold mot partner. Etter et vellykket pilotprosjekt ved Stovner og Vestfold politidistrikt, skal SARA:SV implementeres ved alle politistasjoner i løpet av 2013 (Justis- og beredskapsdepartementet; *Et liv uten vold* 2014-2017). Handlingsplanen trekker frem risikovurderingsverktøyet SARA:SV modellen som et spesifikk tiltak for politiet.

SARA konsulenter er tjenestepersonell som gjennomfører kvalifiserte risikovurderinger og iverksette risikohåndteringsstrategier lokalt, for eksempel på en politistasjon (Politidirektoratet; *Veileder Risikoverktøyet SARA:SV* 2014). Bare SARA konsulenter arbeider spesifikk med risikovurderingsverktøyet SARA:SV i politiet. Konsulentene er utdannet politi og SARA:SV anses som deres verktøy i vurdering av risiko for ny vold i tilfeller der det allerede har funnet sted en voldshandling. SARA sjekklisten inneholder 15

risikofaktorer for partnervold, hvor ti av dem gjelder risikofaktorer ved voldsutøveren, og fem omhandler sårbarhetsfaktorer ved voldsofferet som vist i figur? (Politidirektoratet; Veileder Risikoverktøyet SARA:SV 2014). SARA konsulenter foretar ikke en risikovurdering etterforskerne har gjennomført avhør med begge parter i en voldssak. SARA konsulenter identifiserer ved bruk av SARA sjekklisten de mest trusselutsatte og tilbyr familien tettere oppfølging, dette gjennom for eksempel samtaler med voldsutøver og hjemmebesøk (Justis- og beredskapsdepartementet; *Et liv uten vold 2014-2017*).

4.3 Vold i nære relasjoner

4.3.1 Omfang

Majoriteten av respondenter og informanter uttaler at det har vært en økning i antall saker og henvendelser som omhandler vold i nære relasjoner. Imidlertid eksisterer det ulike forståelser på årsaken til denne økningen. Flere respondent fra barneverntjenesten synes at det har vært en stor økning i antall saker når det gjelder vold i nære relasjoner, både partnervold og vold mot barn. Respondentene peker på økt fokus og samfunnsendringer, da med særlig vekt på hva som anses som vold i dag og mener at vold forekommer i alle samfunnslag, uansett tilhørighet i samfunnet. Til tross for økningen er det flere respondenter som mener at barneverntjenesten som instans kun ser en liten del av volden som finnes i hjemmene, og viser til mørketall. En SARA medarbeider henviser også til andre avdelinger innad i politiet når hun skal skildre omfanget av voldssaker; ” *Når det gjelder saker på vold og sedelighet, så er det jo sånn at de bare renner inn. Det er jo bare en nedflom inn med disse sakene* ” (Respondent 2). Informant 5 viser også til tall for å vise til økt omfang av bekymringsmeldinger som omhandler vold i nære relasjoner og sier; ” *Kategoriene er ikke gjensidig utelukket fra hverandre, det vil si at det kan være kryssset av på vitne til vold og fysisk mishandling på samme barn* ”.

År	Meldinger totalt	Vold i hjemmet/ vitne til vold	Barn utsatt for: vanskjøtsel	Fysisk mishandling	Psykisk mishandling	Seksuell overgrep
2016	1172	243	22	19	14	12
2015	1034	183	5	19	8	17
2014	986	186	17	37	6	9
2013	959	152	17	85	12	20
2012	857	62	12	35	4	6

Figur 9- Oversikt over mottatt bekymringsmeldinger i x barneverntjeneste

Det eksisterer en enighet blant respondenter og informanter at det har vært økning i antall voldssaker. Noen mener at dette skyldes økt fokus i samfunnet gjennom ulike kampanjer fra blant annet politiet sin side. Andre mener at definisjonen på vold og hva man legger i begrepet vold er en av årsakene til økt omfang av problematikken. I tabellen over antall mottatt bekymringsmeldinger til en barneverntjeneste er tallene under ” vold i hjemmet/ vitne til vold” særlig interessant. Tabellen viser årlig økning på antall meldinger rettet mot barn som opplever vold i familien. Største differensiering finner man i 2013 med økning på 90 saker sammenlignet med året før. Fra 2015- 2016 var økningen på 60 saker , noe som også må regnes som stor differensiering av antall saker som omhandler barn som vitne til vold familien. Uansett hva årsakene er så synes det å være et faktum at både barneverntjenesten og politiet mottar flere henvendelser og meldinger om vold i nære relasjoner.

4.3.2 Utfordringer ved saker som omhandler vold i nære relasjoner

Voldens kompleksitet og utfordringer har utgangspunkt i at denne type vold skjer innenfor det private rom. Flere respondenter sier at dette fører til utfordringer i hjelpearbeidet. Både respondenter i barneverntjenesten og politiet synes det er svært vanskelig dersom en voldsutøver ikke erkjenner volden som har skjedd. Dette byr på utfordringer i det videre arbeid. I tillegg gjør dette det vanskelig for voldsoffer. I dette tillegg responderer de at det blir nye utfordrende for kvinnen, særlig gjelder dette snakk om en anmeldelse til politiet. Dette byr på flere problemer enn løsninger, og respondenter mener at dette utfordrer kvinnen, og hun oppleves som ambivalent til anmeldelse eller ikke. I følge respondenter i

barneverntjenesten og politiet trekker mange av disse kvinnene sine forklaringer av partneren i ettertid, fordi hun er redd for hva konsekvensene blir, samt at hun ikke har styrke til å stå oppreist gjennom prosessen ved en anmeldelse. Respondent 2 sier det slik; ” *Det skjer jo inn forbi husets fire vegger, mange har jo vært utsatt for en del vold når de tar kontakt med politiet. Spesielt de kvinnene med minst ressurser, de som har mest å tape på å gå ut av et forhold, tåler gjerne mer enn de som har jobb, har en selvstendig økonomi, har venner og nettverk som de kan støtte seg på når de går ut av et forhold*” (Respondent 2).

Flere respondenter i begge instansene viser til voldssirkelen i deres arbeid. Respondenter fra barneverntjenesten skildrer synligheten med voldssirkelen i møte med foreldrene. Dette oppleves som en utfordring for videre arbeid. Respondent 5 sier det slik; ” *Den moren som da har sittet å grenet, vist blåmerker og fortalt om seksuell vold, neddoping, fysisk vold, som nå sitter, begge sitter å klenger på hverandre, og far sitter å gliser og smiler. Der har du den typiske spiralen hvor det har vært en spenningsperiode som har bygd seg opp til vold, hvor da reparasjonsfasen hvor voldsutøver har unnskyldt seg (...) happy couple opplegget. Også sitter vi da bare å venter på når det skal smelle igjen*” (Respondent 5). En av barneverntjenesten og SARA konsulenter uttrykker at de benytter seg av voldssirkelen i oppfølgingsarbeidet med både personen som utøver vold og personen som utsettes for vold. Respondentene sier at dette er for å gjøre partene bevisst på voldens prosess, samt vise til hva vold er og hva instansene legger i begrepet vold. Begge instansene beskriver dette som forebyggende arbeid, men også som en indikator på partenes erkjennelse og ønske om hjelp til en endring. Et annet eksempel på utsagn om voldssirkel er fra respondent 1; ” *Av erfaring så vet jeg at voldshjulet går rundt. Og da blir spørsmålet videre hvorfor skal det ikke gå rundt en gang til? (...) Så det blir en slags realitetsorientering og prøve å finne en endringsvilje for å bryte voldsspiralen*”

Erkjennelse hos voldsutøver blir av flere respondenter nevnt som en av de største utfordringene ved hjelpearbeidet. Da både arbeidet som gjøres hos SARA konsulenter og barneverntjenesten er basert på frivillighet, gir mangel på erkjennelse hos voldsutøveren ulike utfordringer. Begge instansene uttrykker at det er vanskelig å motivere en person til endring dersom personen i følge seg selv ikke har noe å endre på. SARA konsulenter sier at veldig mange trusselutøvere mener selv at de er uskyldig, dette bidrar til at motivasjonssamtalen blir ekstra vanskelig. Spesielt gjelder dette i saker hvor de i etterforskningssporet ikke foreligger bevis. Respondenter fra barneverntjenesten sier at i sakene hvor en far har erkjent volden og ønsker hjelp til endring, da er det lett å arbeide med familien. I saker hvor en far ikke

erkjenner volden, må andre faktorer vurderes opp mot voldens alvorlighet. En SARA konsulent uttaler; *”(...) eller som jeg opplever som problematisk med trusselutøver er jo at veldig mange mener og sier at de er uskyldig da. Det er vanskelig å motivere noen som mener at de er uskyldig og ikke har gjort noe, så det er jo vanskelig å motivere noen en endring når de ikke har noe å endre på i forhold dem selv”* (Respondent 3).

Annen utfordring med hjelpearbeidet i barneverntjenesten og politiet relateres til de sakene hvor voldsoffer trekker tilbake forklaringene i ettertid, og hvor de ikke ønsker hjelp og vender tilbake til voldsutøveren. Flere mener at dette gjelder ulike faktorer, som egen helse og avhengighet, spesielt gjelder dette den økonomiske avhengigheten til mannen. En respondent fra barnevernvakt sier; *” Det som jeg synes er utfordrende er det videre løp, hvordan skal du hjelpe disse familiene (...) mange ganger så lukker de seg etterpå når de har fått tenkt seg om. Det blir mer styr, det og at de tilfellene hvor fedrene blir pågrepet av politiet så sitter voldsutsatte, koner og mødrer igjen med veldig dårlig samvittighet. For det som de har gjort, har på en måte ødelagt for hele familien. Ungene gråter for de vil ikke at far skal i fengsel. Det er klart at det får store konsekvenser for en familie at både barnevern og politi blir koblet på”* (Respondent 7).

Det blir i dette skildret ulike utfordringer i arbeidet med saker som omhandler vold i nære relasjoner. Perspektiver og forklaringer retter seg både mot utfordringer når det gjelder voldsutøver og voldsoffer. Når en utøver ikke erkjenner voldshendelsen eller en voldsoffer trekker tilbake forklaringer i ettertid, blir hjelpearbeidet vanskelig. Dette skildres både hos barneverntjenesten og politiet. Volds sirkelen blir også skildret som utfordrende, dette i form over bevisstheten at den blir synlig i voldsofferets forklaringer, for deretter å trekke tilbake alt hun har sagt og forklart seg til overfor hjelpeinstansene.

4.4 Risikofaktorer (Barneverntjenesten)

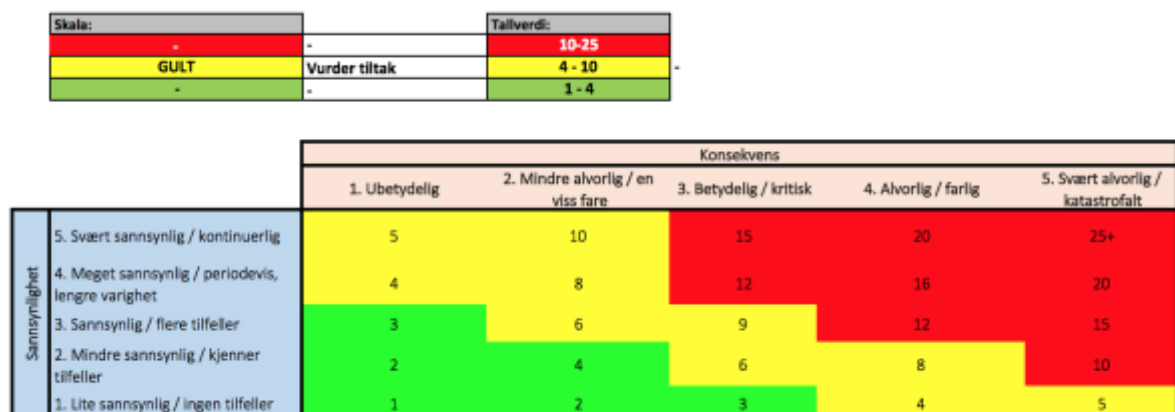
Samtlige respondenter i barneverntjenesten trekker frem bakenforliggende faktorer som har betydning enn kun volden når de vurderer saker som omhandler vold i nære relasjoner. Dette være relatert til foreldrenes egen oppvekst, nettverk, rusmisbruk, og egne erfaringer. I tillegg ser barneverntjenesten på faktorer som omsorgssvikt, oppdragervold, diagnoser, depresjon både hos foreldrene og barn og egne verktøy til å håndtere ulike følelser i familien.

Respondentene synes å være enig at vurderingen omhandler familiesammensettingen, hvem

som bor sammen og konfliktnivået i familien. En barnevernarbeider sier det slik; ” *Det som er den aller største overskriften på det svaret her, det vil være foreldrenes egen oppvekst. Jeg tror vel knapt jeg har møtt foreldre som beskriver en sånn noe lunde vanlig oppvekst på en måte*”(Respondent 8).

Respondenter fra den ene barneverntjenesten, både saksbehandlere og barnevernvakten visste ikke om det eksisterte handlingsplaner eller prosedyrer i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Samtlige var usikker på dette og sier at de for det meste vurderer på grunnlag av erfaringer. Ved å ha opparbeidet seg noen år i barneverntjenester, så vil dette føre til at man får erfaringer innenfor voldsfeltet og man vet hva som skal vurderes og hva som skal gjøres i saker som omhandler vold i nære relasjoner. En barnevernarbeider sier det slik; ” *Det bør vi ha (...) Tja, vi har vel det (...) Jeg vet ikke, er ikke helt sikker (...) vel jeg tror at det hvis du har jobbet her en stund så kjenner du til det meste. Ingen saker er like så det er vanskelig å få (...) jeg er ikke helt sikker* ” (Respondent 5).

En annen barneverntjeneste henvender til handlingsplan som for tiden er under evaluering, samt at de for tiden jobber med en risiko og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som de ønsker å benytte i forbindelse med kartlegging av voldens alvorlighet når tjenesten mottar bekymringsmeldinger om vold; ” *Vi har en sånn ROS-analyse, men den er ikke blitt tatt i bruk enda (...) det er noen som bruker den men vi har ikke implementert den i hele tjenesten*” (Informant 5).

Figur 10- Risikomatrixe til x barneverntjeneste

Det er flere faktorer enn kun vold når barneverntjenesten skal vurdere den bestemte voldssaken. Alle respondenter fra tjenesten sier at de ser på bakenforliggende årsaker til volden ved å se på foreldrenes egen oppvekst, sykdommer i form av diagnoser, somatiske sykdommer og foreldrenes rusavhengighet. Det eksisterte en usikkerhet blant den ene barneverntjenesten om det fantes interne eller kommunale planverk, handlingsplan eller retningslinjer i arbeid med vold i nære relasjoner. Ansatte i denne barneverntjenesten arbeider etter opparbeidet erfaring på hva de anser som betydningsfulle faktorer som påvirker forekomst av vold i familien. En barneverntjeneste opplyser at noen i tjenesten for tiden bruker en ROS-analyse for å vurderer bekymringsmeldinger som omhandler vold i nære relasjoner.

4.5 Kvinner som voldsoffer

Ved indentifisering og vurdering ser hjelpeinstansene barneverntjenesten og politiet på det de kaller for sårbarhetsfaktorer ved kvinnen. Med dette tillegger instansene vekt på hva som gjør kvinnen værende hos partneren som utøver vold mot henne, hvilke muligheter kvinnen har og hvilke ressurser finnes det, både hos kvinnen men også rundt henne. Videre vektlegger begge instansene kvinnens økonomi som ekstra sårbar. I følge respondent 2 er økonomi og rus hos kvinnen en dårlig kombinasjon; ” *Og da er vi inne på dårlig økonomi, noe rus, rus og økonomi i sammen er veldig, veldig dårlig kombo* ” (Respondent 2).

Flere respondenter viser til kvinner som har kommet til Norge på familiejenforening, denne gruppen og gruppen med kvinner som asylsøkere anser begge instanser som de mest sårbare gruppene. Forklaringen på dette er at disse kvinnene ikke har opphold på eget grunnlag, de har lite nettverk, dårlig økonomi, kan ikke norsk og er prisgitt mannen sin på alle nivåer. Kvinnens avhengighet til mannen er den største sårbarheten som trekkes frem av respondentene. En SARA konsulent skildre kvinnene slik; ” *For mange er det nok kjærlighet, for noen er det økonomi. Hvis du har folk av uten landsopprinnelse som kommer hit (...) kan ikke norsk, de har ikke nettverk, de har ingenting (...) Og det er enda verre hvis du har asylsøkere, for de har jo enda mindre rettigheter (...) at de har noe som gjør at de har et mindreverdskompleks, dårlig selvtillit, dårlig selvbylde som gjør at de ofte tenker at det ikke var så ille, eller at de fortjener det, eller at ingen andre vil være glad i meg* ” (Respondent 3).

I saker hvor kvinner har barn, har disse sakene ofte to utfall. Enten reiser kvinnen bort fra mannen med hensyn til at kjærlighet overfor barnet er større enn kjærlighet overfor mannen. Eller så blir kvinnen nettopp fordi barnet trenger en far, og at volden som skjer i hjemmet primært er rettet mot henne og ikke mot barnet. Videre viser flere respondenter til utfordringer med en barnefordelingssak, da dette skaper mye konklifter og uønsket oppmerksomhet mot familien. Informanten i ATV uttrykker det slik; *”Der det faktisk er bevist vold og at det er greit å holde barna tilbake fra samvær, og hva om man ender med å få opp ett barn som er revet i begge hendene, fordi de ikke skal på samvær til den utøveren, men så kommer utøveren likevel. Det ender jo med partnerdrap, men det skjer jo drap på barn og. Jeg har vært borti en utøver som har kommet og prøvd og ta livet av barna og seg selv for å straffe den utsatte for eksempel (...) Barna har overlevd da, heldigvis. Ikke utøveren”* (Informant 2). En i barnevernvakten tror at grunnen til at mange kvinner ikke får nødvendig hjelp, er grunnet organiseringen til hjelpeinstansene. Hun uttrykker det slik; *” Mye av systemets hjelp er jo avhengig av at en vilje til å få hjelp (...) Også er det basert på frivillighet, barneverntjenesten og, alle våre hjelpetiltak er basert på frivillighet (...) Og det tror jeg gjør at mange kvinner ikke får hjelp”* (Respondent 6).

Respondentene i barneverntjenesten og politiet synes å være enig i ulike sårbarheter ved kvinnen som gjør at hun blir værende i voldsforeholdet, fremfor å bryte ut. De fleste henviser til en avhengighet til mannen, og hvor den største avhengigheten ligger i det økonomiske. Kvinene har vansker med å klare seg økonomisk uten mannen, særlig gjelder dette kvinner som er i Norge med bakgrunn i familiegjenforening. Disse kvinnene står ofte uten nettverk, kjenner ikke til det norske systemet og er må alle områder prisgitt mannen sin. En Respondent viser til at samfunnets hjelpeinstanser er organisert slik at hjelpen er basert på frivillighet, noe som igjen kan bidra til en ekstra tygde hos disse kvinene.

4.6 Anmeldelse til politiet

Samtlige respondenter som arbeider med saksbehandling i barneverntjenesten er enig om at spørsmål knyttet opp mot en anmeldelse krever vurderinger utenfor deres beslutningsmyndighet. Imidlertid er respondentene enig om at de anmelder flere saker til politiet nå enn før. En respondent i barneverntjenesten synes å være tydelig frustrert når hun snakker om anmeldelse til politiet; *”Den diskutere vi vel ganske ofte føler jeg. Jeg har blitt å frustrert der til tider (...) jeg føler det er en del som står på spill, hvis vi føler at vi kan få til et*

samarbeid med foreldrene vil den politianmeldelsen forverre det, at det ikke mulig da”
(Respondent 5).

Respondenter fra barnevernvakten er tydelig på at en anmeldelse skal forekomme i saker barneverntjenesten ikke har hjelpetiltak som kan avverge volden, og at de anmelder på vegne av barnet. Henleggelsesstatistikken hos politiet blir omtalt som en utfordring, noe flere respondenter fra barneverntjenesten mener er grunnen til at mange utsatte kvinner velger å ikke anmelde; ” *Hvis du ser på henleggelsesstatistikken til politiet i disse sakene så er den kjempe høy. Så jeg tror nok at mange sitter igjen med opplevelsen av at det ikke er vits på en måte å anmelde. For det blir et jækla styr, får store konsekvenser for familien, en kjempestor påkjønning, økt stressnivå som kan gi utslag negativ på mange måter, også blir saken henlagt. Fordi det er mangel på bevis”* (Respondent 7).

Respondenter i politiet viser til at volden hovedsakelig skjer i det private rom, noe som utfordrer politiets arbeid med å samle bevis. I saker det ikke foreligger bevis men bare påstander, blir de fleste av disse sakene henlagt. SARA konsulenter er tydelig på at selv om en sak blir henlagt i etterforskningssporet, da med grunnlag i en straffesak så betyr ikke dette at SARA konsulenter ikke kan arbeider med partene i denne saken. Dersom forklaringene eller påstandene inneholder høy eller ekstrem bekymring for ny vold, eller dødelig vold, så kan SARA konsulenter følge opp partene. Dette uavhengig av straffesaken.

Som tidligere nevnt er det i følge respondenter som arbeider med saksbehandling i barneverntjenesten er spørsmål knyttet opp til en anmeldelse til politiet ligger utenfor deres beslutningsmyndighet. Respondenter fra barnevernvakten syntes å være tydelig på at en anmeldelse skjer på vegne av barnet og at den skal forekomme i saker barneverntjenesten ikke har hjelpetiltak som kan avverge volden. Henleggelsesstatistikken hos politiet er også en faktor som barnevernvakten tror bidrar til at mange velger å innlate en anmeldelse. SARA konsulenter bekrefter at de fleste saker uten noen former for bevis, blir ofte henlagt.

4.7 SARA:SV som risikovurderingsverktøy

4.7.1 Implementering og formål med SARA:SV

Formålet med implementering av SARA:SV har i følge respondenter fra politiet bakgrunn i partnerdrapsstatistikken i Norge. Ved å benytte seg at SARA:SV kan politiet identifiserer høyrisikosakene, dette for å forebygge partnervold som igjen vil forebygge partnerdrap; *”Vi skal risikovurderer og finne risikosakene og motiverer partene til å gjøre en endring, sånn at vi ikke opplever ny vold”* (Respondent 1). Ved implementering av SARA:SV forteller konsulenter i SARA at de opplevde starten som litt problematisk i henhold til å få tid og ressurser til å arbeide med risikoverktøyet. Imidlertid har denne situasjonen endret seg, nå er det slik at SARA konsulenter ofte sitter og venter på at etterforskerne skal bli ferdig med å avhøre partene slik at SARA konsulenter kan gå inn å foreta seg en risikovurdering. En SARA konsulent sier det slik; *” De som jobbet med SARA her tidligere, de kunne liksom ikke si så mye om hva SARA var”* (Respondent 3). Respondent 1 sier at de nå har holdt på med dette i 2,5 år og at flere forstår at SARA konsulenter er mer en fordel enn en ulempe når det gjelder ressursbruk; *”Så har det vært litt, skal ikke si kamp, men det har jo vært en utfordring å få frigjort ressurser på stasjonene til å jobbe med SARA. Forståelig nok for det er noe nytt som kommer inn og alle har jo nok med det de holder på med, men det skal jo være en gevinst i dette (...) Men nå har vi holdt på i 2,5 år og jeg ser jo nå at den forståelsen kommer mer og mer. At vi er en hjelp og ikke bare noe som tar arbeidskapasitet fra etterforskningen”* (Respondent 1).

4.7.2 Risikovurdering

SARA konsulenter kan først foreta en risikovurdering etter at avhørene av både voldsutøver og voldsutsatt har blitt foretatt av etterforskerne. Dette er i følge SARA konsulenter fundamentet i en risikovurdering fordi det er her de får tilgang til nødvendig informasjon og opplysninger om partene. I tillegg sjekker SARA konsulenter alle relevante register som finnes i politiet, dette for å få enda mer informasjon og innsikt i den enkelte sak. En SARA konsulent sier; *”Vi fanger opp partnervoldsakene fra vårt straffesaksystem (...) der alle straffesakene står registrert (...) det kan spenne seg fra hensynsløs atferd opp til forsøk på drap. Så det er jo ikke bare den fysiske volden heller, det er og psykisk vold, trusler, brudd på*

besøksforbud og ned til telefonsjikaner og alt det der (...) Og for å kunne foreta en risikovurdering skal da SARA medarbeider lese seg opp på saken” (Respondent 1)

Videre handler en risikovurdering om flere faktorer enn kun spørsmålene i SARA skjemaet alene. Dette gjelder arbeidserfaring samt livserfaring. SARA sjekklister består av 15 punkter. De ti første punktene handler om risikofaktorer knyttet til trusselutøveren, mens de fem siste handler om fornærmedes sårbarhetsfaktorer. I følge SARA konsulenter driver de ikke å telle antall punkter, men at de bruker SARA skjemaet som supplement for danne seg en helhetsvurdering. Når listen er ferdig utfylt er det to sentrale spørsmål som skal besvares av SARA konsulenter:

- Hva er risikoen for ny akutt vold? (Lav, middels, høy eller ekstrem)
- Hva er risikoen for ny alvorlig eller dødelig vold? (Lav, middels, høy eller ekstrem)

Dersom ett av disse spørsmålene blir besvart med høy eller ekstrem høy, blir dette kalt for høyrisikosak og SARA konsulenter setter inn tiltak for å redusere risikoen. En risikovurdering blir i SARA prosjektet omtalt som ferskvare, noe som kan presse etterforskerne i henhold til avhørene; ” *Vi vil ha partene avhørt før vi risikovurderer, for det er jo der substansen, vi må jo ha noe å risikovurderer ut ifra (...) å prioritere SARA sakene for risikovurdering er jo ferskvare. For hvis vi skal riskovurderer fare for ny akutt vold så ser det dumt ut etter fire uker”*(Respondent 1).

År	Antall familievoldssaker	Antall partnervoldssaker
2016	630	408
2015	567	378

Figur 11- Tall over antall familievold og partnervold ved x politistasjon

Hver tredje sak blir risikovurdert til høy og/ eller ekstrem høy risiko for ny akutt og/ eller ny alvorlig / dødelig vold. Partnervoldssaker er alltid familievoldssaker, mens familievoldssaker ikke trenger å være partnervoldssaker; ” *Når vi har 567 familievoldssaker i 2015 er 375 partnervoldssakene en del av dem. De resterende kan være for eksempel vold mot barn og vold mellom søsken. Hvis vi har saker hvor både mor og barn blir utsatt for vold, vil det bli opprettet flere saker, en for vold mot mor og en vold mot barnet”* (Respondent 1).

4.7.3 Effekten av SARA:SV

Effekten av SARA: SV uttrykkes gjennom at ingen av SARA konsulenter, der de har satt inn tiltak, har fått tilbakefall på nye alvorligere straffesaker. SARA konsulenter er også tydelig på at det betyr ikke at det ikke har skjedd noe i disse sakene, men presisere at det ikke har vært mer alvorlig enn det det allerede har vært. Volden har ikke eskalert. I tillegg sier SARA konsulenter at det er mye brudd på besøksforbud og plagsom atferd., noe de ikke helt klare å eliminere. Personer tilknyttet til rusmisbruk og psykiatri, er gruppen som det flest ganger kommer inn nye hendelser på. En SARA konsulent fortelle en ny hendelse slik; ” *Vi har tilfeller hvor ei ble dratt over en dørterskel, også fikk hun kutt i hodet. Men, den er jo alvorlig nok, men konsekvensen av det som skjedde var på en måte, det var ikke sånn at det var slag med en lysestake liksom. Det var i forbindelse med noe annet. Gale nok. Jeg prøver ikke å dysse det ned, men i et rusrelateretforhold., at det vil skje, ja helt sikkert. Men igjen, jeg håper og tro at vi har dempa mye med å være synlige og tilstede* ” (Respondent 1).

I saker som SARA konsulenter har vurdert til høy eller ekstrem høy, og hvor de har satt inn tiltak, har det i disse sakene ikke kommet inn nye saker med alvorligere vold enn det det tidligere har vært. Volden har ikke eskalert eller blitt mer faretruende enn forrige vold. Personer som har utfordringer i henhold til rus og psykiatri synes å være den vanskeligste målgruppen å motivere, samt endre atferd og tankegang når det kommer til vold. Likevel utgjør ikke denne gruppen den mest alvorligste volden. Ved å være synlig og tilgjengelig mener SARA konsulenter at dette kan bidra til å bedre det forebyggende arbeidet i saker som omhandler vold i nære relasjoner i parforhold.

4.7.4 ”SARA: SV for barn”

Med bakgrunn i at SARA: SV tar ikke høyde for risikofaktorer knyttet til barn, søkte krisesenteret i Vestfold og fikk tilskudd fra Justis- og beredskapsdepartementet til å utvikle ”SARA for barn”. Formålet med skjemaet er å inkludere risikofaktorer knyttet til barn og arbeidet med å redusere faren for ny partnervold. I tillegg til å styrke krisesenterets kompetanse i helhetlig sikkerhetsarbeid samt å gi barn bedre individuelt tilpasset hjelp og risikohåndtering i scenarier der barn er inkludert. I perioden 01.09.16- 01.09.17 gjennomfører krisesenteret et pilotprosjekt for ” SARA for barn” i sammenheng med det opprinnelige SARA:SV skjemaet. ” SARA for barn” vektlegger krisesenterets erfaringer med samtaler med

barn og forskning om barn. Skjemaet ”SARA for barn” brukes i sammenheng med det opprinnelige SARA:SV på alle beboere og dagbrukere som er i kontakt med krisesenteret i pilotperioden. Ved å benytte samme risikoverktøy som politiet har dette også i følge krisesenter i Vestfold bidratt til enda bedre samarbeid med politiet.

4.7.5 Motivasjonssamtale

I saker som blir vurdert til høy eller ekstrem risiko for ny vold, eller dødelig vold kaller SARA konsulenter partene inn til en motivasjonssamtale. Motivasjonssamtale er frivillig. Her forsøker politiet å motivere partene til endring, dette gjennom for eksempel å vise til voldshjulet. Primært handler motivasjonssamtale om motivere partene til en endring, dette gjøres primært gjennom samtaler, videre henvisning til aktuelle hjelpeinstanser og oppfølging; *”Alt handler om frivillighet i SARA, absolutt alt. Så når vi ringer de å spør om de vil komme inn på en motivasjonssamtale, så er det veldig viktig å få de til å forstå hva det faktisk er og at det er frivillig. Og at det er enkeltvis, de kommer ikke inn sammen. Vil de inn sammen så henviser vi de til konfliktrådet (...) erfaring viser at de kommer jo (...) motivasjonssamtalen, det som er starten, det første og beste tiltaket jeg føler vi gjør”* (Respondent 1).

4.8 Sikkerhetstiltak

4.8.1 Besøksforbud og voldsalarm

De to mest brukte sikkerhetstiltakene i politiet er besøksforbud og voldsalarm. Dette er også de to sikkerhetstiltakene det er mest brudd på. SARA konsulenter koordinere ingen av disse tiltakene, men samarbeider tett med etterforskerne, da det er de og politijuristen som bevilger tiltakene. I følge respondent 3 er det veldig enkel å få gjennom besøksforbud og voldsalarm; *” Mest tradisjonelle som vi bruker mest er besøksforbud og voldsalarm. Det er jo så lav terskeltilbud, det er så mange som (...) altså, det skal veldig lite til for at de får de. De får det jo selv i saker hvor jeg anbefaler at de ikke får det”* (Respondent 3). SARA konsulenter er tydelig på at når en besøksforbud er blitt tildelt til voldsutøveren, krever det også innsats fra den voldsutsatte. Dette i form av at kvinnen klare å kutte ut all kontakt med voldsutøveren, både på telefon, sosiale medier og epost. Likevel sier konsulentene at de råder kvinnen til å ta kontakt ved minste brudd på besøksforbudet, men at det eksisterer ulike måte å gjøre dette på; *” Det er klart står det i sms at nå skal jeg drepe deg, nå kommer jeg å ta deg, da er vi inne i en akuttsituasjon sant vel, da må du gjerne ringe 112 hvis en mener at dette er alvor (...) Den*

som er trusselutsatt har jo mulighet til å ta kontakt med oss når som helst, ikke sånn akutt, altså i akuttfasen hvis det skjer noe” (Respondent 2).

4.8.2 Fortrolig adresse kode 7

SARA konsulenter kan administrerer fortrolig adresse på kode 7, noe som innebærer at adressen til vedkommende ikke skal gis ut til private. Adresseopplysninger er likevel tilgjengelig for alle offentlige myndigheter som har tilgang, dette gjennom for eksempel folkeregister; ” (...) og du kan og bli flyttet til fortrolig adresse. (...) Jeg har hatt saker i SARA hvor jeg tenker at, shit, her kan det bli aktuelt. Da tar jeg kontakt med de som jobber med det (...) også må det skrives en sikkerhetsvurdering på hvorfor er det sånn at jeg anbefaler hun, han eller familien skal på fortrolig adresse” (Respondent 3). Administrering av kode 6 tillegges en annen avdeling utenfor SARA prosjektet. Informant sier at kode 6 handler om andre og strengere kriterier. Informant 5 ved kripas sier at det er 610 mennesker som lever under kode 7 i dag. 404 av disse er kvinner og 206 er menn. Blant disse er 257 personer under 18 år. 460 personer lever på kode 6, strengt fortrolig adressesperre, fordelt på 260 kvinner og 200 menn. Blant disse er 185 personer under 18 år. Dette kan oppsummeres i en tabell. Ved adressesperre vil politiet ”sperre” hele familien som bor på samme adresse.

Kode 7- fortrolig adressesperre	Kvinner	Menn	Barn (under 18 år)
Totalt 610	404	206	257

Kode 6- strengt fortrolig adressesperre	Kvinner	Menn	Barn (under 18 år)
Totalt 460	260	200	185

Figur 12- Tall på personer som lever på adressesperring

Informanten fra Kripas skriver videre at etter deres oppfatninger er adressesperre, gjerne i kombinasjon med andre tiltak, et godt beskyttelsestiltak. Den store andelen av mennesker som lever med adressesperring kommer fra to miljøer, henholdsvis vold i nære relasjoner og æresrelatert trusler og vold. I tillegg sitter ikke kripas på opplysninger som tilsier at noen med adressesperre gitt av politiet har blitt utsatt for vold eller blitt sporet opp på, eller i nærheten av sitt nye bopel. Foruten egne sikkerhetstiltak henvender SARA konsulenter mest til ATV og krisesenter.

Alle SARA konsulenter nevnte besøksforbud og voldsalarm er tradisjonelle sikkerhetstiltak politiet setter inn. I tillegg kan SARA konsulenter administrerer fortrolig adresse på kode 7.

4.9 Sårbarhet i egen instans

Flere av respondenter fra barneverntjenesten synes å være påvirket av strukturen og organiseringen internt i egen instans. Respondentene sier at saksbehandlere har for mange alvorlige saker hvilende på sine skuldre, egne følelser av å ikke strekker til, stor utskifting av ansatte samt utilgjengelige lederne er sårbarhetsfaktorer ved egen instans. Flere respondenter fra barneverntjenesten sier at de har ressurspersoner som har ekspertise på voldsfeltet, men at disse personen ikke blir brukt på grunn av organiseringen til tjenesten. En barnevernarbeider uttaler det slik; ” *Det er kjempe vanskelig å sitte med det ansvaret (...) også er det tilgjengeligheten blant ledere, altså fagkoordinator og leder som stopper opp litt. Mange nye ansettelse og det krever så mye mer. Det er så stort utskifting (...) Det med erfaring da, det med kjennskap til for eksempel voldssaker da, det tar tid til å jobbe opp kjennskap til alle samarbeidsinstansene vi jobber med, hvordan de styre ting (...) Det tenker jeg er kjempe sårbart i barnevernet*” (Respondent 5).

4.10 Samarbeid og kommunikasjon

Majoriteten av respondenter fra barneverntjenesten er kritisk til politiets arbeid og deres vurderinger. Samtlige saksbehandlere sier politiet er veldig vanskelig å få tak i, noen mener at politiet er den vanskeligste samarbeidsinstansen å få tak i. Samtlige respondenter fra barneverntjenesten var usikker eller uvitende til hva SARA prosjektet var. Flere har vært i dialog med SARA konsulenter, men stiller seg undrende og til tider frustrert over vurderinger som er blitt gjort ”på den andre siden”. Både ansatte som har arbeidet sammen med en SARA konsulent, samt de som ikke har arbeidet med SARA konsulenter, er alle uvitende om både hvem SARA konsulenter er og hva de gjør. En barnevernarbeider trekker frem en hendelse slik; ” *Hvis hun ikke svarte i løpet av ett døgn så reiste politiet hjem sivilt (...) men så var det en gang at vi ikke fikk tak i mor, og vi visste jo at SARA prosjektet var der, så da ringte jeg til konsulenten og ba de om å ta kontakt med mor (...) så gjorde de det, så var det rett før helg, og da fikk vi beskjed om at konsulenten ikke var på jobb i helgen, så vi får ikke gjort noe før på mandag (...) SARA prosjektet er jo veldig bra, men man må og kunne sikre over helger og*

ferier. For det er jo klart at en konsulent også skal ha ferie og sånt, men da må noen andre være der (...) og høytider, altså sånne tidspunkt, da kan det smelle” (Respondent 5).

Flere ansatte i barnevernvakten sier at de opplever det som utfordrende i noen tilfelle å få informasjon fra politiet, dette særlig i saker som oppleves som akutt og hvor barnevernvakten trenger ytterligere informasjon for å kunne foreta vurderinger og beslutninger i her og nå situasjon. En respondent uttrykker utfordringen slik; *”At vi får melding om at det har vært vold i den familien for eksempel, og der er det allerede er SARA prosjektet (...) og tenker at nå går det utover ungene. Så er politiet veldig avhengig av at vi har skriftlig henvendelse om informasjonsutveksling. Og det er jo formelt sett riktig. I vår tilfelle når vi ringer å spør så handler det om litt av og til og om er det noe akutt liksom, som gjør at vi ikke rekker å sende det skriftlig (...) Og det er nok fordi at politiet har tiltro til at de beskytter barna godt nok da gjennom SARA, men det må jo vi være sikre på. Vi kan ikke stole på at politiet har gjort den vurderingen. Vi vil gjøre den vurderingen i barneverntjenesten (Respondent 6).*

Barneverntjenesten nevner at de samarbeider mye med ATV i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Videre benytter barneverntjenesten seg av instanser der barnet ferdes, som barnehager og skoler. Saksbehandlere sier at de også bruker egne ressurser. Her nevnes miljøterapeuter inn til familien, gjennom for eksempel råd og veiledning til familien. Saksbehandlere sier at de bruker barnevernvakten i saker som de vurderer som bekymringsfullt, dette gjennom kontroll besøk på kveldstid, helger, ferier og høytider i regi av barnevernvakten.

SARA konsulenter skiller mellom bekymringsmelding i etterforskningssporet og i SARA sporet. Dersom barn er involvert i etterforskningssporet skal bekymringsmeldinger automatisk sendes til barneverntjenesten. I noen tilfeller har SARA konsulenter sendt bekymringsmelding til barneverntjenesten, dette gjelder hovedsakelig informasjon som ikke har kommet frem i straffesaken. Et eksempel på dette er; *” en mor som valgte å gå tilbake til en mann som hadde vært voldelig mot sønnen (...) da må vi sende en ny, for det kommer jo ikke fram i straffesaken at hun har flyttet tilbake. Og da er det viktig for oss at barnevernet er klar over det, også blir det de som gjør noe med det” (Respondent 1).* Videre sier SARA konsulenter at selv om SARA- skjemaet er forbehold SARA konsulenter så er det likevel lite barneverntjenesten ikke får kjennskap til ved en bekymringsmelding. Selv om ikke barneverntjenesten får utlevert selve risikoskjemaet, så står det i følge respondent 1 det meste

i ord og setninger; ” Hvis vi trenger for eksempel en bekymringsmelding til barnevernet (...) da skriver vi heller en sikkerhetsvurdering eller kaller det for noe annet også skriver vi en rapport ut i fra det vi har kommet frem til (...) så det er svært lite i den risikovurderingen som aktørene ikke får kjennskap til likevel” (Respondent 1).

Flere SARA konsulenter uttrykker at de har bedre forhold til ”egne” barneverntjenester i samme kommune enn med barneverntjenester fra annen kommune. Et utsagn om dette er uttalt slik; ” Her i (...) så har jeg ofte bedre samarbeid med barneverntjenesten enn i (...) der vil de ikke fortelle meg en gang om det er sak eller ikke. Det gjør jo at man på en måte føle at man møter en vegg, som gjør det vanskelig” (Respondent 3).

SARA konsulenter sier at de samarbeider mye med krisesenteret og mener at krisesenteret er det beste beskyttelsestiltaket i akutt situasjoner. Konsulentene sier at de har et veldig godt samarbeid til krisesenteret. Videre henviser SARA konsulenter både voldsutøverer og voldsutsatte til ATV, familievernkontoret og sinnemestringskurs ved Stavanger universitetssjukehus Dersom partene har rusproblemer er SARA behjelpelig med å henvise dem til Rogaland A-senter for behandling.

4.11 Oppsummering av resultater

Det eksisterer en felles enighet mellom respondentene fra begge instansene at det har vært en økning i antall saker som omhandler vold i nære relasjoner. Majoriteten av respondentene er enig i ulike faktorer ved vold i nære relasjoner byr på større utfordring enn andre. Dette retter seg hovedsakelig til mangel på erkjennelse hos voldsutøver og at voldsoffer ofte trekker tilbake forklaringer i ettertid. Årsak og virkning til dette ligger i kompleksiteten hvor utøver og utsatt er gjensidig avhengig av hverandre. Økonomisk avhengighet hos kvinnen var den største sårbarhetsfaktoren og mangel på erkjennelse som største risikofaktor hos utøver. Sikkerhetstiltak som politiet benytter seg er ofte besøksforbud og voldsalarm. SARA konsulenter kan i tillegg administrerer fortrolig adressesperring kode 7. Flere av respondenter fra barneverntjenesten visste ikke hva SARA prosjektet var, dette gjelder også respondentene som hadde samarbeidet med SARA konsulenter. Begge instansene kartlegger risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Flere respondenter rapporterer om sårbarheter i egen organisasjon. Dette være mange utskiftninger, fraværende ledelse og mange saker oppleves per saksbehandler og som saksbehandlerne opplevde som alvorlige.

5 Drøftinger

I presentasjonen av resultatet har det blitt presentert seks hovedtemaer med tilhørende underkategorier basert på hva respondentene og informantene har uttalt under gjennomførte intervjuer. I denne delen søkes det svar på oppgavens problemstilling, i hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet systematisk risikovurderinger i saker som omhandler vold i nære relasjoner. For å gjøre dette vil det bli foretatt en analytisk drøfting med bakgrunn i resultater fra intervjuene som er presentert i kapittel 4. Resultatet vil drøftes med de elementer fra bakgrunnsinformasjon i kapittel 1 og teori som er presentert i kapittel 2. I denne delen er det blitt valgt å la problemstillingen og tilhørende forskningsspørsmål former strukturen for drøftingen.

5.1 I hvilke grad foretar barneverntjenesten og politiet systematisk risikovurderinger i saker som omhandler vold i nære relasjoner?

5.1.1 Risikoanalyse - en systematisk analyse av risiko

En risikoanalyse har som mål å kartlegge og beskrive risiko (Aven 2008) , og egner seg best hvor man kan isolere faren eller trusselen som eksisterer og det som blir truet, både i tid og rom (Engen et al., 2016). Trusselen i denne oppgaven er ny voldshendelse og det som blir truet er kvinner og barn. Tid og rom er familiekonteksten. I følge Aven (2006) er hovedaktivitetene ved gjennomføring av en risikoanalyse: identifisering av uønskede hendelser, årsaksanalyse, konsekvensanalyse og en presentasjon av resultater.

5.1.1.1 Identifisering av uønskede hendelser

Ved arbeid med vold i nære relasjoner er en uønsket hendelse i barneverntjenesten ny voldshendelse i familien (far slår mor eller far og/eller mor slår barn). Barneverntjenesten fokuserer hovedsakelig på barnets omsorgssituasjon, og dersom en mor utsettes for vold fra far, må barneverntjenesten sikre barnet. For å sikre at barnet skal inneha en trygg omsorgssituasjon må også mor tilbys hjelp og bistand.

Uønskede hendelser i SARA prosjektet er ny partnervold eller partnerdrap. Fokuset hos SARA konsulenter er rettet mot partene, her voldsutøver og voldsutsatte. SARA prosjektet inkluderer ikke barn som lever med vold i familien. En SARA konsulent uttaler at barn som

utsettes for vold og hvor det ikke har vært vold mellom partene (voldsutøver og voldsutsatte), blir disse sakene inkludert inn i SARA prosjektet.

5.1.2 Årsaksanalyse

Etter å ha identifisert uønsket hendelse, skal det gjennomføres en årsaksanalyse. Her handler det om å finne årsakene til voldshendelser. Vold i nære relasjoner er allerede synlig og den må ha skjedd for at barneverntjenesten og/ eller SARA konsulenter blir påkoblet. Dette gjennom bekymringsmelding til barneverntjenesten eller en anmeldelse til politiet. Dermed handler deres arbeid om å forebygge nye voldshendelser.

Majoriteten av ansatte i barneverntjenesten forteller at de ser på bakenforliggende årsaker som foreldrenes egen oppvekst. Dette blir avdekket gjennom samtaler med foresatte samt innhenting av informasjon. På denne måten får barneverntjenesten både informasjon og kunnskap om familien de står overfor. Videre ser instansen på faktorer knyttet til fortid, nåtid og fremtid.

Fortid dreier seg om hva man har opplevd og erfart i barndommen påvirker handlinger man foretar seg i voksen alder. Foreldrenes egen oppvekst blir gjennom flere informanter nevnt som en indikator på hvorfor det utøves vold i hjemmet.

Nåtid retter seg mot hvilke risikofaktorer og sårbarhetsfaktorer ved foreldrene. Dette være sykdommer og/ eller lidelser og rusproblemer. Det kan også dreie seg om familiesammensettingen i den aktuelle saken og hvilke kognitiv evne foreldrene besitter.

Fremtid handler om foreldrenes motivasjon og mulighet for endringsarbeid. Her spiller erkjennessspørsmålet inn. Dersom voldsutøver erkjenner vold, blir det enklere å hjelpe familien. Dersom far ikke erkjenner vold, må barneverntjenesten vurdere andre faktorer. Fremtid handler også om mor ønsker å forlate far eller ikke. Her er det også enklere å jobbe med mødrer som ønsker seg ut av et forhold, enn mødrer som ikke ønsker det.

SARA konsulenter baserer sin årsaksanalyse på informasjonen som fremkommer i avhørene i kombinasjon med opplysninger som er registrert i politiets register. Dette være trafikksaker, narkotikasaker og blind vold på byen samt tidligere dommer hos partene. SARA konsulenter

bruker SARA- skjemaet som et verktøy for å identifiserer risikofaktorer ved voldsutøver og sårbarhetsfaktorer ved voldsutsatt. Ingen av SARA konsulenter nevner foreldrenes egen oppvekst som en indikator på hvorfor det utøves vold i hjemmet.

5.1.3 Konsekvensanalyse

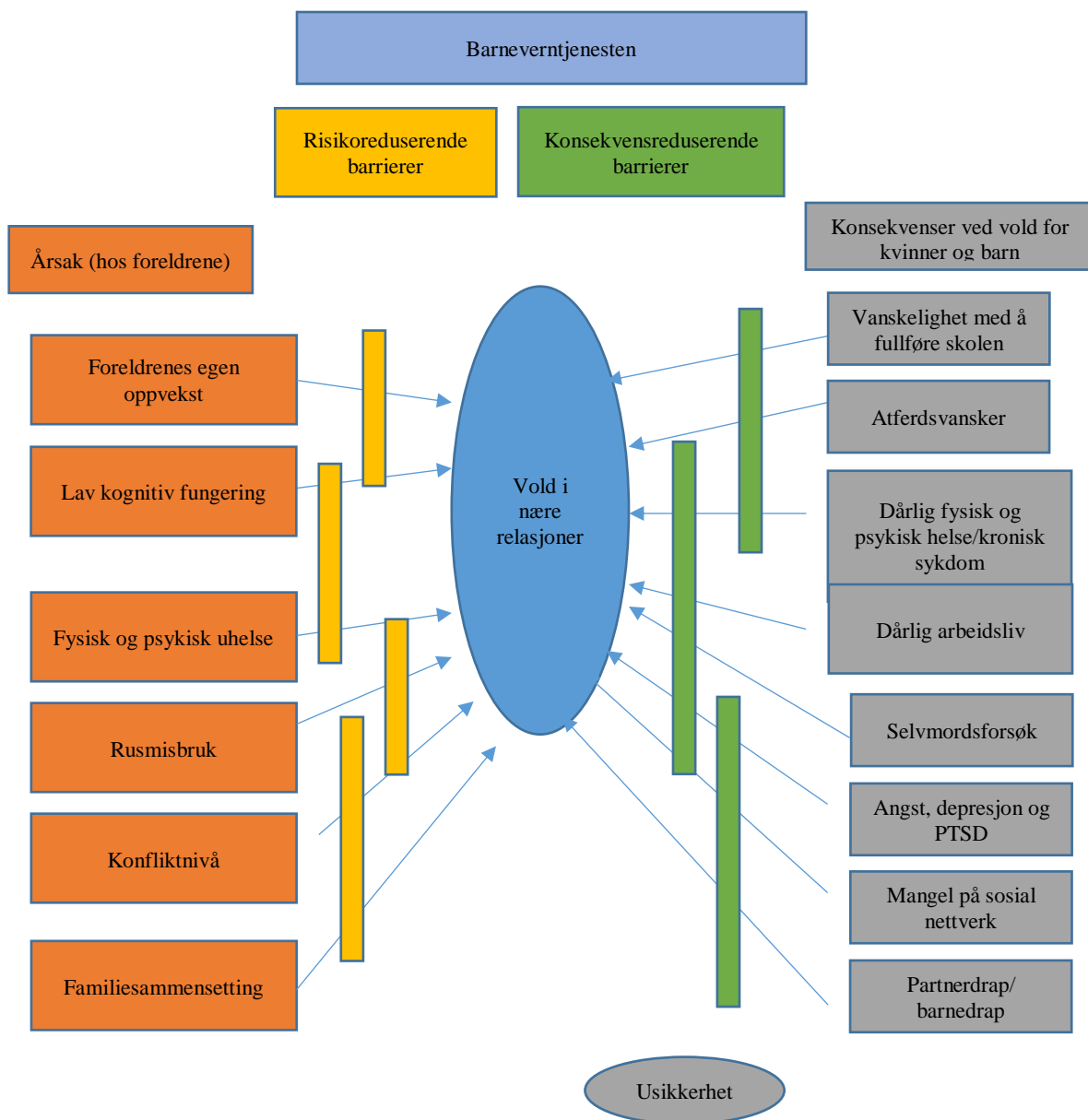
I en konsekvensanalyse handler spørsmålet om hva som kan gå galt, og dersom det går galt, hva kan konsekvensene være. I tillegg ser en på hvor sannsynlig det er for at uønsket hendelse vil inntreffe.

Med et barneperspektiv refererer flere respondenter i barneverntjenesten til konsekvenser for barn som lever med vold i familien kan utvikle lærevansker. Lærevansker kan gi konsekvenser av problemer med innlæring og konsentrasjon på skolen. Disse barna kan ha vansker med å forstå sosiale koder, man faller utenfor, og det fører til lite eller ingen sosialt nettverk. Mangel på adekvat sosialfungering kan igjen føre til at disse barna kan bli offer for mobbing eller bli mobbet selv. I det store bildet kan barn som lever med vold i familien ha store vansker med å fullføre skolegangen. Dette kan igjen gi utfordringer i voksen alder, i forbindelse med ekskludering fra arbeidsmarkedet. Videre kan konsekvenser ved å vokse opp i en voldelig omsorgssituasjon gi dem dårligere fysisk og psykisk helse sammenlignet med barn som ikke har blitt utsatt for vold i barndommen. Uttalelser fra barneverntjenesten viser sammenheng til litteraturen som viser en direkte link mellom vold i barndommen og fysisk og psykisk uhelse i voksen alder.

Informanten fra ATV sier at de kvinner som vokser opp med partnervold , eller som vokser opp og ser at det er vold i parforholdet. Disse har en høyere risiko for å komme inn i et voldelig parforhold selv, enn kvinner som direkte er utsatt for vold. Flere respondenter fra barneverntjenesten er beslutter seg også til utsagnet til informanten fra ATV. Respondent 8 sier at barn som lever med vold i familien har også en sårbarhet ved seg når de selv blir forelder, og viser til at cirka 25% gjentar sine mønster etter egne forelder. Mye taler mot en voldssirkel som går i arv, noe krisesenter i Stavanger også bekrefter ved å si ” *Også ser vi dessverre at vi av og til får voksne som har bodd på krisesenteret som barn*” (Informant 2). Dersom offentlige instanser ikke klare å bryte voldssirkelen vil konsekvensen være at sirkelen fortsette å rulle til neste generasjon.

Samtlige SARA konsulenter nevner partnerdrap eller forsøk på drap som konsekvenser i saker som omhandler partnervold. I tillegg referer SARA konsulenter til grad av vold som konsekvens, dette i form av mishandlingsvold, stalking og hensynsløs atferd.

Når både årsaksanalyse og konsekvensanalyse er blitt gjennomført, kalles dette for en risikoanalyse. Basert på utsagn fra respondentene og litteraturen kan risikoanalyse for barneverntjenesten presenteres gjennom en bow-tie diagram, se figur 13.

Figur 13- Risikovurdering barneverntjenesten

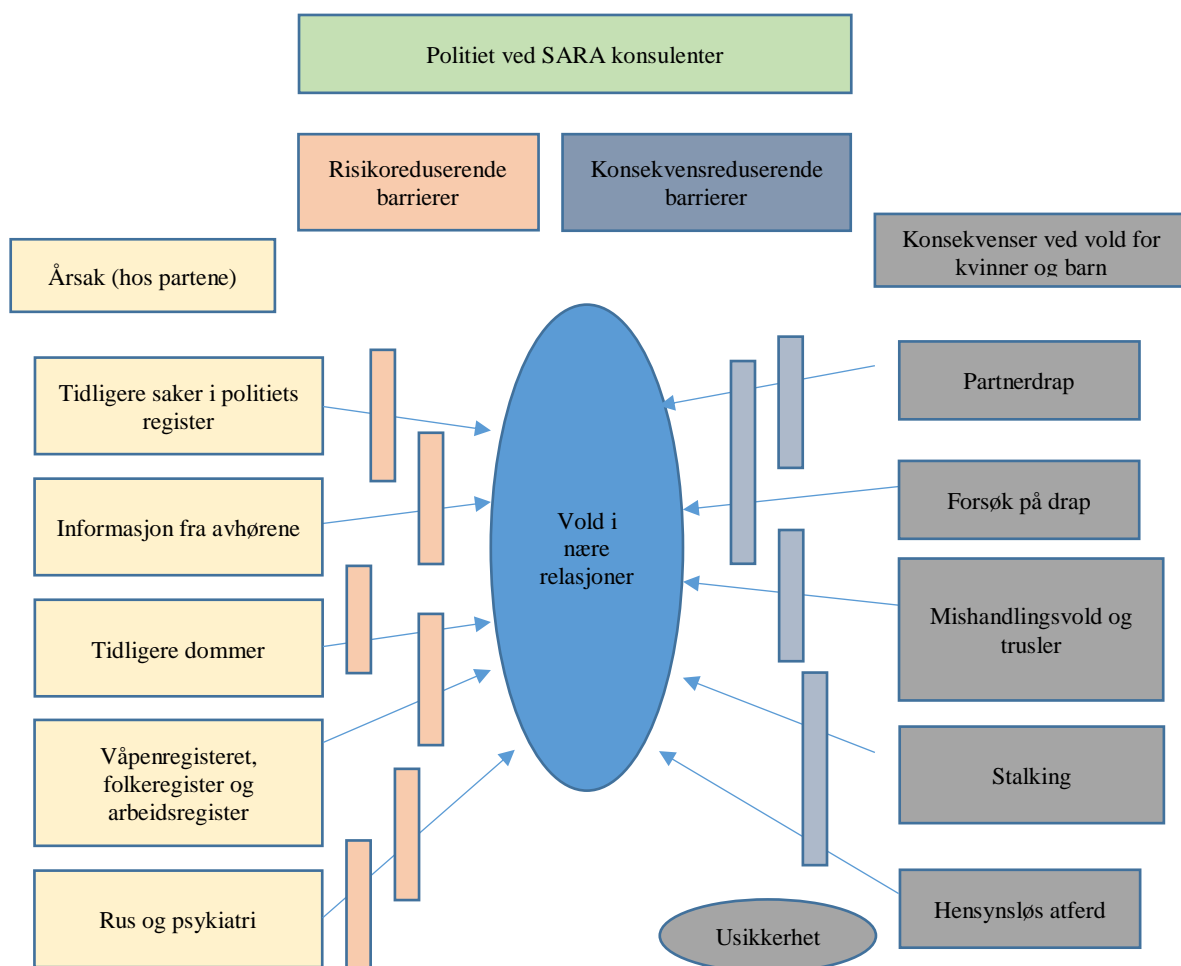
Risikoreduserende barrierer:

- Henvendelse til ATV
- Informerer og inkludere barnehager og skoler
- Benytte seg av egne miljøterapeuter
- Oppfølging via møter og samtaler

Konsekvensreduserende barrierer:

- Krisesenter
- Kontrollbesøk i regi av barnevernvakten
- Anmeldelse til politiet

Følgende viser politiets risikoanalyse, denne er basert på hva som er blitt fremlagt kapittel 4.

Figur 14- Risikovurdering politi

Risikoreduserende barrierer:

- Motivasjonssamtale
- Henvendelse til Rogaland A-senter
- Henvendelse til ATV
- Henvendelse til sinnemestringskurs ved SUS
- Henvendelse til familievernkontoret
- Krisesenter

Konsekvensreduserende barrierer:

- Voldsalarm
- Besøksforbud
- Krisesenter
- Fortrolig adresse kode 7

5.1.3.1 Risikoevaluering- akseptkriterier og forslag til risikoreduserende tiltak

Ved kartlegging av årsak og virkning på vold i nære relasjoner, kalles dette for en risikoanalyse (Rausand og Utne, 2009). Ved å evaluere risikoanalysen kan den settes inn i en risikomatrise. I den ene barneverntjenester arbeides det for tiden med en ROS-analyse for å vurdere meldinger tjenesten mottar som omhandler vold i nære relasjoner. Informant 4 oversender instansen risikomatrise. Denne barneverntjenesten har kartlagt og delt voldens karakter inn i tre kategorier;

- Voldsgruppe 1- mindre alvorlig vold
- Voldsgruppe 2- alvorlig vold
- Voldsgruppe 3- Kritisk

Denne barneverntjenesten definerer risiko som sannsynlighet multiplisert med mulige konsekvenser (se vedlegg nummer 3). Denne definisjonen tar utgangspunkt i et teknisk-økonomisk perspektiv på risiko. Her anvendes matematiske og statistiske modeller i beregningsmetoder, for å forutsi muligheter for fremtidige hendelser og konsekvenser av dem (Engen et al 2016). Fordelen ved å bruke denne tilnærmingen er i følge Aven (2015) at det kun inngår en verdi, noe som gjør at vurderinger og sammenligninger av risiko enkelt lar seg gjøre. I sammenheng med fenomenet vold i nære relasjoner kan denne risikodefinitjonen

være misvisende. Det argumenteres for at vold i nære relasjoner ikke er en objektiv risiko, men subjektiv risiko. Vold i nære relasjoner blir gjennom tolkninger og kunnskap omformet og transformert til risiko. Det teknisk-økonomiskperspektivet på risiko (Risiko=sannsynlighet x konsekvens) tar ikke høyde for usikkerheten som eksisterer. Tallfesting av sannsynlighet kan være effektiv verktøy, men det vil alltid eksistere en usikkerhet knyttet til de sannsynlighetene man regner seg frem til (Aven 2015). Risiko henviser til fremtiden, til noe kan skje eller kunne ha skjedd, i dette har usikkerheten en stor betydning da det er vanskelig å forutse fremtiden. En definisjon som dekker dette er: ” Risiko referer til usikkerheten om og alvorligheten av hendelser og konsekvenser av en aktivitet med hensyn til det mennesker verdsetter (Aven og Renn, 2010 i Engen et al., 2016). Denne definisjonen sier at risiko også omhandler ” det mennesker verdsetter” og forutsetter en viss form for felles eller intersubjektiv enighet om fenomenene, både hva som er farlig og hva som ikke er farlig (Engen et al, 2016).

Hva som anses som farlig med vold i nære relasjoner syntes å være stor enighet om blant respondenter i barneverntjenesten.

Ved å sette risikoanalysen inn i en risikomatrix er en av fordelene å se risiko opp mot akseptkriterier, gjør også arbeidet lettere å identifisere de alvorlige voldssakene. Respondentene i barneverntjenesten bruker ikke denne metodikken, men at instansen likevel hele tiden vurderer risiko og akseptkriterier internt i tjenesten. Dette i forbindelse med vurdering av en bekymringsmelding, anmeldelse til politiet og ved rapportskrivning. Et enkelt eksempel på dette kan illustreres slik; Med bakgrunn i årsak og konsekvensanalysen ser saksbehandler kartleggingen opp mot akseptkriterier. Her ser hun at konsekvensen er ” svært alvorlig eller katastrofalt” fordi barnets liv og helse står på spill. Sannsynligheten for at det vil utøves vold er ganske eller høy sannsynlig. Dette indikerer sakens alvorlighet på ”rødt nivå” og tiltak er påkrevd for å sikre barnets liv og helse. Ved å vurdere risiko opp mot akseptkriterier, viser risikomatrixen tydelig til hvilke hendelser som er mest alvorlig og kan derfor være til hjelp når man skal vurdere og avgjøre risikoreducerende tiltak (Rausand og Utne 2009). En påstand er at en risikomatrix kan gi nødvendig redskap til å fatte gode beslutninger. Man er heller da ikke avhengig av hver enkelte sin oppfatning av en gitt situasjon (gjørne er dette nødvendig i der og da, situasjon) men man kan dra læring fra det og felles bli bedre til å vurdere situasjoner bedre.

Selv om den ene barneverntjenesten holder på å utarbeide en ROS-analyse med risikomatrise, noe som er positiv, er den likevel ikke tatt i bruk ved skrivende stund. Noe som utfordrer innsyn i hvordan barneverntjenesten vurderer identifisert risiko opp mot akseptkriterier. Det som synes å ligne en risikomatrise i verbalt form, var gjennom vurderinger om en anmeldelse til politiet. Det kommer heller ikke klart frem hva som vippet en sak over til anmeldelse sammenlignet med en som ikke blir anmeldt. Respondent 4 uttrykker det slik: ” *Det finnes ikke en mal på det* ” på spørsmål om hvilke faktorer som ligger i grunn for at barneverntjenesten velger å anmelde til politiet. Respondent 6 fra barnevernvakten syntes å være klar i sine tanker om når barneverntjenesten anmelder til politiet. Hun sier det slik at i saker hvor barneverntjenesten ikke har hjelpetiltak som kan avhjelpe, så anmelder barneverntjenesten på vegne av barna i saker hvor mor ikke ønsker å anmelde. Ved at respondenten begrunner dette med ”ikke har hjelpetiltak som kan avhjelpe” kan dette forstås som alvorlig eller kritisk vold, hvor liv og helse står på spill. Ulike utsagn fra respondentene i barneverntjenesten taler mot subjektiv risikoforståelse. Hva som anses som risiko i en sak, synes å være basert på erfaringer og kunnskap.

SARA konsulenter synes å være de nærmeste aktørene som evaluere identifisert risiko mot akseptkriterier. For at SARA konsulenter skal arbeide med en sak, skal saken være høy eller ekstrem høy risiko for ny vold/ dødelig vold. Akseptkriteriene her kan forstås som ikke akseptabel og risikoreduserende tiltak er påkrevd. Denne type vold kan forstås å ligge nær høyre siden i en risikomatrise og ved å iverksette nødvendig tiltak, ønsker SARA konsulenter å redusere risikoen til ALARP- området.

5.2 Sammendrag- risikoanalyse og risikoevaluering =systematisk risikovurdering?

Risikovurderinger er noe som hele tiden blir foretatt i barneverntjenesten, men gjøre den systematisk virker å være en utfordring. Barneverntjenesten virker å mangler vurderingsverktøy for å kunne foreta en systematisk risikovurdering. Respondenter i tjenesten uttrykker usikkerhet, særlig ved evalueringsfasen. Endring i forståelsen av voldsbegrepet er ifølge flere respondenter en av grunnene til at instansen mottar en økning på saker som omhandler vold i nære relasjoner. Voldsbegrepet gjør også meldingsavklaringer vanskelig. En ansatt i barnevernvakten sier dette handler om hvordan man skal forstå volden som blir meldt. På den ene siden er vold mot barn i Norge en straffbar handling. På den andres siden er vold enhver handling som skader, smerter, skremmer eller krenker en annen person, som får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje. I begrepet befattes alle former for vold mot barn. Fra å bli tatt i armen til mishandling. Dette kommer tydelig frem som en utfordring ved den ene barneverntjenesten.

Barneverntjenesten sin risikovurdering baseres i stor grad på personlige vurderinger. Dette er forventet da barneverntjenesten særlig er en skjønnsbasert virksomhet. Erfaring og skjønn er en nødvendighet i arbeid med mennesker. Dette fordi det ikke finnes en objektiv sannhet, eller objektiv risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Risikoforståelsen er basert på hvordan saksbehandlere forstår og tolker risikofaktorer i en sak. En svakhet med dette er subjektiv risiko kan føre til at man kun fanger opp problemet på overflaten, og skyldspørsmålet og maktforholdet blir vanskelig å få tak i. Ved å anvende risikovurderingsmetoder i kombinasjon med individuelle risikovurderinger kan man oppnå en bedre og mer systematisk risikovurdering enn ved bruk av bare metodene hver for seg. Det er videre viktig å presisere at poenget med risikoanalyser er ikke å forutsi for eksempel partnerdrap, men å gjøre strukturerte vurderinger av situasjoner og personer, slik at det er enklere å identifisere saker med høy risiko for ny alvorlig vold eller partnerdrap. En felles, strukturert og vitenskapelig forankret måte å foreta risikovurdering på ved vold i nære relasjoner, vil kunne gi bedre grunnlag for å forebygge gjentakelse og nye voldsepisoder. Barneverntjenesten her synes også å være tjent med felles handlingsplan eller retningslinje i arbeid med vold i nære relasjoner. Dette kan også bidra til en bedre og mer systematisk risikovurdering enn det er i dag.

SARA konsulenter baserer sin risikovurdering på avhørene som etterforskerne har gjennomført med begge partene, samt informasjon fra ulike register som folkeregister, våpenregister, tidligere saker og dommer. På denne måten får SARA konsulenter innsyn i partenes sakshistorikk, noe som er fundamentet for politiets risikovurdering. En forskjell er at SARA konsulenter foretar en risikovurdering før de eventuelt samtaler med partene selv. ”Eventuelt” i dette menes at risikovurderingen må konkluderes med høy eller ekstrem høy fare for ny vold/ eller dødelig vold for at SARA konsulenter innkaller partene til en motivasjonssamtale. I dette ligger det også systematiske vurderinger som eksempel:

- Voldsutøver og voldsutsatt kommer aldri sammen, men hver for seg.
- SARA konsulenter har lest seg opp på problematikken gjennom dokumenter fra avhørene. På denne måten vet SARA mye om partene før de kommer inn, og de slipper derfor å brette seg enda en gang.
- Tydelig skille mellom etterforsker og SARA konsulenter i politiet.
- Gjennomgang av voldssirkelen (bevisstgjøring og kunnskap)

SARA konsulenter synes å ha en systematisk prosess i deres risikovurdering, basert på vitenskapelig risiko og skjønnsbasert risiko, i kombinasjon med egne arbeidserfaring og livserfaring, som her er personlig risikoforståelse. Dette vises også gjennom at alle SARA respondenter er samkjørt i beskrivelsen av risikovurderingsprosessen.

En kritisk kommentar til SARA:SV er at den ikke inkluderer barn. SARA konsulenter foretar ikke risikovurdering på barn. Noe som er synd, da barn som lever med vold i familien har høyere risiko for å bli voldsutøver eller voldsoffer selv i voksen alder. I tillegg står disse barna i høyere risiko for å utvikle dårlig fysisk og psykisk helse i voksen alder. Vold i nære relasjoner forstås i denne oppgaven som vold mot kvinner og barn. Barn blir ikke inkludert i risikoverktøyet SARA:SV noe som gir undringer på forskningsfeltet. SARA: SV synes å fokusere på tidligere forskningsfelt som kvinnemishandling og menns vold mot kvinner. Barneperspektivet har stått sentralt i forskningsfeltet og i fokuset hos politikerne gjennom handlingsplaner, likevel blir ikke dette perspektivet inkludert når norsk politi får kunnskapsbasert risikoverktøy. Dette er kritikkverdigg, også mot barneverntjenesten som ikke har en systematisk tilnærming på risikovurdering rettet mot barn som lever med vold i familien. Forskning på feltet er entydig og da viser at barn kan ha store skader av å leve med vold i familien, dette både gjennom dårligere fysisk og psykisk helse og voldsarven i generasjon. Barn er et sentralt aktør i en familie, og burde derfor å ha vært inkludert i kampen

mot vold i nære relasjoner, både i SARA prosjektet og i barneverntjenesten. Videre viser tall fra informanten i Kripos at 40% av personer som lever på adressesperre kode 6 og 7 er barn. Noe som også indikerer på at barn må bøte for de voksnes handlinger. Til tross for dette ser fremtiden imidlertid litt bedre ut, da det fra politisk hold har viet støtte til krisesenter i Vestfold til å utarbeide ”SARA for barn”, som også for tiden gjennomfører et pilotprosjekt på dette. Det ser ut som barneperspektivet skal inkluderes i fremtidens SARA prosjekt, da gjenstår det å se når barneverntjenesten skal implementere vurderingsverktøy til sin virksomhet.

5.3 Hvordan kommunisere barneverntjenesten og politiet risiko i saker som omhandler vold i nære relasjoner?

Etter risikovurdering følges det risikohåndtering. Her handler det om å treffe beslutninger om valg av risikoreducerende tiltak, iverksette tiltakene samt å følge dem opp. Det krever også å kommunisere risiko med andre interessenter. I denne oppgaven legges det vekt på det siste nevnte, og det er i denne delen ønskelig å besvare forskningsspørsmålet som betegner dette avsnittet. Som tidligere nevnt handler risiko om fremtiden og fremtiden er for det meste usikkert. Her spiller for eksempel forhold som usikkerhet om hva utfallet vil bli, hvilke konsekvenser beslutningene kan gi samt inkludering av interessenter i beslutningsprosessen (Aven 2015).

5.3.1 Kommunikasjon

Et fellestrekk mellom barneverntjenesten og SARA konsulenter er at begge instansene synes i stor grad å arbeide med samme målgruppe. Selv om partnervoldssaker alltid er familievoldssaker, mens familievoldssaker ikke trenger å være partnervoldssaker (Respondent 1) arbeider SARA konsulenter likevel med to målgruppe, familie med og uten barn. Barneverntjenesten arbeider med en målgruppe, barn med familie. Men begge instansene arbeider med voldsproblematikken. Hvordan instansene kommunisere synes å være varierende i utsagn hos respondentene. Ansatte i barnevernvakten synes å samhandler mer med politipatruljen på kveldstid. Hovedsakelig handler dette om egen sikkerhet da barnevernvakten ikke har egne sikkerhetstiltak dersom de kommer inn i en faresituasjon. I noen situasjoner har barnevernvakten også vært i dialog med en SARA konsulent. Det synes å virke på respondenter fra barneverntjenesten og barnevernvakten manglende kunnskap over hvem SARA konsulenter er og hva de gjør. Flere respondenter fra barneverntjenesten opplevde at SARA konsulenter ikke hadde noen oppfølging på barna, kun mor og mener at barneperspektivet er mangelfullt. Likevel synes det at de antok at SARA konsulenter også fulgte opp barna. Respondent 6 uttrykker det slik; (...) *opplever det nok at politiet har tiltro til at de beskytter barna godt nok da gjennom SARA, men det må jo vi være sikre på. Vi kan ikke stole på at politiet har gjort den vurderingen. Vi vil gjøre den vurderingen i barneverntjenesten*” (Respondent 6).

5.3.2 Kunnskap

Mangelfull kunnskap om SARA prosjektet synes å være et hinder for ansatte ved barneverntjenesten i å ta kontakt med SARA konsulenter. Dårlige erfaringer i informasjonsutveksling syntes å legge ”lokk” på tiltro til SARA konsulenter og SARA prosjektet. Et eksempel på dette er utsagn fra respondent 8 hvor hun sier; ” *Jeg vet at en familie av meg ble henvist til familievernkontoret av en SARA konsulent. Det endte jo katastrofalt. Han fortsatte å utøve vold på kontoret og hvis hun ikke var enig, så sørget han for at hun var enig da han kjørte henne hjem etterpå (...) i hvert fall når det er høy eller ekstrem, det er jo de sakene som kan bikke på den mest tragiske måten*”.

SARA konsulenter på sin side er tydelig på å skille mellom etterforskere og SARA konsulenter og deres arbeid. I straffesporet skal meldinger til barneverntjenesten gå automatisk dersom det er barn involvert. I SARA sporet har de noen ganger meldt til barneverntjeneste fordi det har kommet frem informasjon i motivasjonssamtalen, som ikke er straffbart men som de mener er nødvendig at barneverntjenesten skal få kjennskap til. For eksempel at en mor har valgt å gå tilbake til en mann som hadde vært voldelig mot sønnen. En annen SARA respondent sier at hun ofte har bedre samarbeidet med tilhørende barneverntjeneste enn barneverntjenester fra andre kommune, da de for eksempel ikke vil meddele om de har sak eller ikke.

5.3.3 Kommunikasjon av voldsrisiko

Rot- årsaken kan være knyttet til informasjonsflyten eller misforståelser i organisasjonen (Turner, 1976). Det kan her hevdes at ansatte i barneverntjenesten kan ha misforstått funksjonen til SARA konsulenter. Noe som fører til begrenset kommunikasjon av risiko mellom instansene. I tillegg uttrykker flere respondenter fra barneverntjenesten sårbarheter i egen organisasjon. Dette gjennom høy arbeidspress, mange alvorlige barnevernssaker, fraværende ledelse og mangelfull bruk av ressurser internt i voldssaker. Høyt arbeidspress og stressnivå kan føre til dårlig risikokommunikasjon internt, men også eksternt. Dårlig risikokommunikasjon kan føre til at viktige faktorer og hendelser blir oversett, slik som hevdet i Turner (1976) inkubasjonsfasen. Turner (1976) hevder at det alltid er noen som vet noe og dersom informasjonen hadde kommet frem, kunne ulykken ha vært forhindret. Dette samsvarer også med et av hovedbudskapene i Vatnar (2015) sin rapport, hvor hun sier at i

syv av ti partnerdrap var det blitt registrert partnervold før drapet. Disse drapene kommer ikke uten. Noe som indikerer på at det alltid er noen som vet noe, og dersom informasjonen hadde kommet frem kunne ulykke blitt forhindret. Barneverntjenesten og SARA konsulenter sitter på ulike informasjoner, og ved å dele denne informasjonen kan det bidra til bedre systematisk arbeid i voldsfeltet både når det gjelder forebygging, men også redusering av konsekvenser. Sett i lys av figur 13 og 14 hvor risikovurderingen til hver av instansene kunne ha tjent felles målgruppe gjennom kommunikasjon av voldsrisiko. Dette kunne ha hatt effekt i det forebyggende arbeidet i saker som omhandler vold i nære relasjoner, noe begge instansene har til felles.

5.4 Hvordan bidrar risikoverktøyet SARA: SV til å redusere ny partnervold?

Forebygging av vold i nære relasjoner handler i SARA:SV om å identifisere alvorlige voldshandlinger, og arbeide for at voldsutøveren ikke utøver ny voldshandlinger. Gjennom sikkerhetstiltak som pågripelse og fengsling, eller oppretter besøksforbud i voldsutøverens eget hjem, frarøves politiet voldsutøverens mulighet til å utøve ny vold mot den fornærmede. Dette sender ut signaler til resten av samfunnet at vold i nære relasjoner ikke tolereres.

5.4.1 Vitenskapelig risiko

En risikovurdering for risiko for gjentatt partnervold, slik som SARA:SV, er en relativ ny måte for det norske politiet å forebygge på. Ved å kartlegge risikofaktorer ved voldsutøveren, kan dette tydeliggjøre hvilke tiltak SARA konsulenter kan iverksette for å nettopp å hindre ny partnervold. Ved å identifisere bakenforliggende årsaker som tidligere saker og historikk ved voldsutøveren, og annet relevante opplysninger kan dette gi indikatorer på hvor på skalaen risikoen ligger i henhold til lav, middels, høy eller ekstrem høy fare for ny vold/ eller dødelig vold. Ved høy eller ekstrem risiko er SARA konsulenter pålagt å sette inn risikoreducerende tiltak, for å hindre gjentatt vold/ eller fremtidig alvorlig/ dødelig vold. SARA respondent 1 sier at SARA:SV sjekklisten i seg selv ikke er nok i deres risikovurdering. I tillegg til mest mulig informasjon om partene krever det også arbeidserfaringer og livserfaringer til konsulentene. Gjennom ”vitenskapelig” risiko i SARA:SV sjekklisten og erfaringer ved for eksempel følge magesfølelsen, oppnår man i følge respondent 1 et helhetsbilde av risikosituasjonen man står overfor. Dette er det som legger føringer for deres risikovurderinger. Det kan forstås at mye av arbeidet politiet gjør handler om skjønnsmessige vurderinger som styrer mye av oppdragsløsninger i politiet. Disse skjønnsmessige vurderingene utvikles gjennom erfaringer, holdninger og kunnskaper hos den enkelte politibetjenten. Denne erfaringer er vanskelig å lære bort, i tillegg kan den være vanskelig å beskrive med ord. Slik kan man si at denne erfaring er ”taus” kunnskap som ligger i den enkelte betjenten.

En risikovurdering som tar høyde for subjektiv erfaring og skjønn, kan i arbeid med vold i nære relasjoner være en fordel, men om den garanterer for en sikker fremgangsmåte og hva den baseres på er usikkert. Sjekklisten er som tidligere nevnt basert på omfattende

litteraturgjennomgang fra et Canadisk psykologisk forskningsmiljø. Basert på å identifisere risikofaktorer som har vitenskapelig bevis, på hva som anses som gjentakelses farer for partnervold, kan SARA konsulenter, uavhengig av erfaring, kunnskap og bakgrunn kunne danne seg et helhetlig risikobilde av situasjonen. Dette bidrar også til at de lettere kan sette inn riktige tiltak for å hindre eller redusere at ny voldshendelse skje igjen.

5.4.2 Volden har ikke eskalert

Respondenter fra SARA nevner alle tre at i saker hvor de har risikovurdert og satt inn tiltak, har de ikke mottatt tilbakefall på nye alvorligere straffesaker. Det har dermed skjedd nye hendelser, men at disse hendelsene ikke er ”alvorligere” enn forrige voldshendelse. Med andre ord har ikke volden eskalert. Personer med rusproblematikk og psykiatri synes å være gjengangere i SARA prosjektet. Dette er en utfordring for deres forebyggende arbeid, da denne målgruppen er vanskelig å motivere til endringsarbeid. Brudd på besøksforbud og plagsom atferd, er også en utfordring SARA konsulenter ikke klare å eliminere. Dette er interessant, fordi besøksforbud anses også som tradisjonell sikkerhetstiltak i politiet for å hindre ny partnervold. Det stilles derfor spørsmål til denne type sikkerhetstiltak dersom den ofte brytes. En utfordring til at den brytes, behøver ikke alene legge skyld på ”ukontrollert ” voldsutøver. Det krever også innsats fra den som er utsatt for vold i parforholdet. Det er ikke slik at den voldsutsatte kan sette seg ned og lene seg tilbake og forventer at politiet skal passe på. I følge respondent 2 må voldsoffer ta tiltak og kutte ut all kontakt med voldsutøver, både på telefon, mail og sosiale medier. Altså må voldsoffer sette stopper for at voldsutøveren kan ta kontakt. Besøksforbud er et av konsekvensreduserende tiltak politiet har og bruker. Sett i lys av at sårbarhetsfaktor 12 i SARA- sjekklisten, hvor kvinnen har så stor frykt for voldsutøver. Denne frykten kan være så sterk at hun ikke klare å ringe politiets alarmtelefon ved brudd på besøksforbudet. Hvilke konsekvenser kan dette gi? Utøvelse av partnervold er ofte del av et makt- og kontrollmønster, det kan derfor være svært vanskelig å se graden av vold, maktforholdet og trusselen i saker som omhandler vold i nære relasjoner.

Ved å sette inn risikoreduserende tiltak, kan SARA forsøke å hindre eller forebygge nye voldshendelser. På den ene siden er dette påkrevd og pålagt instansen. Arbeidet som gjøres i SARA prosjektet er basert på frivillighet, både hos voldsutøver og voldsutsatt. Her må den voldsutsatte selv avgjøre om hun hjelp eller ikke. Dette kan igjen relateres til kvinnens

risikopersepsjon. Hvordan hun opplever og tolker fremtidig fare, blir konstruert i samspill med politiet om mulige handlinger hun har, sett opp mot konsekvenser og utfall, både positive og negative (Renn, 2008). Ved å bryte ut av et forhold eller anmelder et forhold mot sin partner, kan det for henne påføre henne større farer og trusler enn ved å bli hos voldsutøveren.

5.4.3 Reduserer vold?

Det kan virke at ved bruk av SARA:SV reduserer politiet eskalering av vold, noe som er hensiktsmessig for politiet når deres mål er å forebygge partnerdrap. I tråd med Vatnar (2015) anser partnervold i seg selv som den største risikofaktoren for partnerdrap. SARA:SV som verktøy i politiets forebyggende arbeid ved vold i nære relasjoner, synes å legge systematisk grunnlag for SARA konsulenter å identifisere de mest alvorligeste voldssakene. Ved å ha god beslutningsunderlag kan man derfor lettere komme til gode beslutninger med formål om å hindre eller redusere voldsutøvelse, hindre tap og skade av menneskeliv. SARA konsulenter kan ikke forebygge vold alene, men ved bruk av systematisk og kunnskapsbasert verktøy, kan dette ved samarbeid og ved å kommunisere risiko internt, trygge den enkelte polititjenestemannens arbeid på åstedet for vold i nære relasjoner. Gjennom å være trygg på hvilke spørsmål man skal stille på stedet, kan dette tilrettelegge for en god risikoanalyse, som igjen kan gi en god risikovurdering i SARA prosjektet.

Det er vanskelig å besvare dette spørsmålet da det ikke finnes entydig svar på ja eller nei. På den ene siden bidrar SARA prosjektet til å hindre at volden ikke får utvikle seg til å bli mer kritisk eller alvorlig enn tidligere voldhendelser som har funnet sted i samme parforhold. På den andre siden registreres det nye voldshendelser i saker SARA konsulenter følger opp gjennom tiltak. Dette særlig av personer med rusproblemer og psykiatri. Av antall saker SARA konsulenter har risikovurdert til høy eller ekstrem høy fare for ny akutt vold/ eller dødelig vold, og hvor risikoreducerende tiltak er blitt iverksatt, finnes det ikke statistikk på antall tilbakemeldte saker med registrering av ny partnervold.

6 Konklusjon

Formålet i denne oppgaven var å undersøke i hvilke grad barneverntjenesten og politiet foretar systematisk risikovurdering. Resultatene kan oppsummeres i tre hovedfunn.

1. Barneverntjenesten mangler vurderingsverktøy for å kunne foreta systematisk risikovurdering.
2. Politiet ved SARA konsulenter ved bruk av risikovurderingsverktøyet SARA:SV foretar en systematisk risikovurdering.
3. Kommunikasjon mellom barneverntjenesten og SARA konsulenter er manglende, dette særlig rettet mot barneverntjenesten. Mangel på kunnskap til SARA prosjektet bidrar til manglende tillit til vurderinger gjennomført av SARA konsulenter.
4. SARA:SV eliminerer ikke ny partnervold, men volden som gjentar er ikke eskalerende.

Det er nødvendig at samfunnet forebygge vold i nære relasjoner. Ved å avdekke og forebygge vold, kan tap av liv unngås. Signaler fra det politiske hold er tydelig, vold i nære relasjoner skal bekjempes. Vold i nære relasjoner er ikke lenger privatanliggende, men et offentlig problem og ansvar. Dette ses også gjennom prioriteringen temaet har fått.

Risikovurderingsverktøy SARA:SV ble i 2013 implementert i samtlige politidistrikt i Norge. SARA konsulenter ble opprettet og står ansvarlig for risikovurderingen. Politiet tar nå i bruk et vitenskapelig kunnskapsverktøy, opprinnelig fra Canada med formål å identifisere de alvorligste voldssakene. SARA prosjektet baseres på identifiserte risikofaktorer ved voldsutøveren og sårbarhetsfaktorer ved voldsutsatte, for deretter å evaluere identifisert risiko ved å kategorisere faren. Er det høy eller ekstrem høy fare for ny akutt vold/- eller dødelig vold setter SARA konsulenter inn risikoreduserende tiltak for å hindre ny partnervold og i ytterste konsekvens, hindre partnerdrap.

I perioden 1991-2012 var hvert fjerde drap i Norge partnerdrap (Vatnar, 2015). Vatnar (2015) utpeker tidligere partnervold som den største risikofaktoren for partnerdrap, ikke etnisitet eller sosial tilhørighet. Dette indikerer at for å forebygge partnerdrap må man derfor forebygge partnervold. SARA prosjektet kan derfor ikke forebygge vold i nære relasjoner alene. Det har ingen nytteverdi for voldsutsatte at SARA konsulenter er gode på å vurdere risiko, dersom andre hjelpeinstanser som håndterer vold i nære relasjoner ikke er det. Politiet er avhengig av

godt samarbeid med andre hjelpeinstanser i kampen om å bekjempe samfunnsproblemet. Blant disse instansene er en av dem barneverntjenesten. Et viktig perspektiv her er barneperspektivet. Fordi SARA:SV ikke inkluderer barn som lever med vold i familien i deres risikovurderinger, er det desto viktigere at barneverntjenesten gjør det. Tall fra informanten i Kripos tilsier at 40% av personer som lever på adressesperre kode 6 og 7 er barn. Faktum er at antall bekymringsmeldinger som omhandler vold i nære relasjoner øker i instansen. Parallelt synes det å eksistere en sårbarhet i organisasjonen barnevernet. Antall saker øker, og det fører til flere saker per saksbehandler i tjenesten. Flere respondenter uttaler at mange av disse også anses som alvorlige barnevernssaker. Mangel på ressurser, stor utskifting av ansatte og fraværende lederskap synes i følge respondenter å være den største sårbarheten. Barneverntjenesten vurderer hele tiden risiko i sitt arbeid, på denne måten er deres risikovurdering dynamisk og kan endre seg over tid. Desto viktigere er det med en strukturert og systematisk risikovurdering for å tydeliggjøre risikobildet overfor flere aktører i instansen, dette for å unngå at hver enkel barnevernarbeider står utrygg og alene i risikovurderingen.

For å bekjempe vold i nære relasjoner krever også at barneverntjenesten og SARA konsulenter samhandler med hverandre. Samtlige respondenter fra barneverntjenesten i denne oppgaven synes å mangle kunnskap om SARA prosjektet. Flere respondenter visste ikke hva SARA prosjektet var, og respondenter som hadde erfaring med SARA prosjektet etterspør barneperspektivet hos SARA konsulenter. Dette kan bidra til misstillitsforhold til SARA prosjektet. Innsikt og kunnskap om hverandres rolle og fagfelt synes å være en nødvendighet i felles begrepsapparat. På denne måten kan man unngå å miste tillit til hverandre fordi fokuset er ulikt. Istedenfor kan ulik fokus i en sak gjennom risikokommunikasjon, bidra til bedre risikoanalyse innad i instansene. Dette er nødvendig for å oppnå god og systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Kommunikasjon og klar rollefordeling mellom instansen vil ikke bare tjene barneverntjenesten og politiet, men også kvinner og barn som lever med vold i familien.

Ingen av respondentene i barneverntjenesten nevnte partnerdrap eller barnedrap som en konsekvens av vold i nære relasjoner. Istedenfor henviste flere til konsekvenser i form av negativ utvikling. Disse konsekvensene er også alvorlig og har stor betydning for samfunnet. Årlig anslås det er det norske samfunnet bruker opptil seks milliarder norske kroner på vold i nære relasjoner, dette blant annet til ressurser til politiet og barnevernstiltak. Med andre ord, bruker det norske samfunnet penger på å forsøke å ”lappe” kvinner og barn igjen. Vold i nære

relasjoner er en realitet, forskning viser til at den kan ha alvorlige konsekvenser både som barn og som voksen. Bakenforliggende årsaker, som foreldrenes egen oppvekst sett i lys av litteratur og forskning viser seg å være svært viktig i forebygging av partnerdrap og barnedrap. Dette gjelder også for fysisk og psykisk uhelse i voksen alder. Forebygging av vold i nære relasjoner handler for hjelpeinstanser å identifisere risiko. En systematisk risikovurdering kan i denne prosessen tydeliggjør hvilke saker som er i fare for ny voldshendelse, og ved å sette inn risikoreducerende tiltak kan man som offentlig instans hindre eller redusere voldens omfang og alvorlighetsgrad. Som offentlig instanser med overordnet ansvar i kommunene, for ivaretagelse av barns rettigheter, liv og helse må man også våge å tenke det verste i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Du ser det ikke før du tror det.

Samhandling mellom barneverntjenesten og SARA konsulenter burde etter egen mening vært mye bedre. Når SARA konsulenter besitter en systematiske risikovurderinger er barneverntjenesten tjent med å kommunisere risiko med konsulentene i SARA prosjektet. Selv om SARA:SV ikke inkluderer barn, så inkluderer det foreldrene til barna. Det fremkommer i datainnhentingene at barneverntjenesten mangler kunnskap om SARA prosjektet og SARA konsulenter, noe som bidrar til nølende utveksling og kommunikasjon mellom instansene. Det kommer ikke tydelig frem hvordan barneverntjenesten kommuniserer med SARA konsulenter, dette ha flere grunner:

- Mangel på kunnskap hos samtlige respondenter , bidro til nølende svar fremfor tydelige svar?
- Svak forskningsspørsmål med bakgrunn på antall tilgjengelige respondenter?
- Utydelig/ svak spørsmålsformulering i intervjuguiden?

Uansett hva grunnen er, kan forskningsspørsmålet ikke konkluderes fra barneverntjenesten side med entydig svar.

Basert på informasjon fra SARA respondenter ser det ikke ut som at SARA:SV eliminerer ny partnervold. Videre er volden som gjentar ikke eskalerende. Det kan derimot heller ikke forventes at bruk av SARA:SV skal eliminere alle partnervoldshendelser, da dette ikke er realistisk. SARA:SV er på ingen måte en vidunderkur som forventer å fjerne alle forekomster av nye voldshendelser. På tross av at SARA:SV ikke gjør slutt på all vold, så kan det konkluderes med at verktøyet bidrar til å redusere eskalering av ny vold.

7 Refleksjoner i ettertid og videre forskning

I ettertid ses det at antall respondenter kan ha en betydning for svarene på oppgavens problemstilling og tilhørende forskningsspørsmål. Det er et faktum at respondenter fra barneverntjenesten ikke kjenner til SARA prosjektet, til tross for at dette var et av kriteriene for utvelgelsen av respondenter i tjenesten. Dette anses å være en svakhet med oppgavens gyldighet og relevans. Likevel indikerer funnene på at barneverntjenesten ikke besitter strukturert vurderingsverktøy, noe som utfordrer en systematisk risikovurdering i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Dette kan være interessant å forske bredere på, om systematisk risikovurdering i lys av organisasjonsteori kan bidra til mindre sårbarhet i organisasjonen barneverntjenesten.

8 Litteratur

Aas, G. (2014). *Politiet og familievolden*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aven, T. (2015). *Risikostyring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aven, T., Røed, W., Wiencke, H. S. (2008). *Risikoanalyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Aven, T, og Renn, O. (2010). *Risk management and governance. Concepts, guidelines and applications*. New York: Springer.

Blaikie, N. (2010), *Designing Social Research*. Cambridge: Polity Press.

Boyesen, M. (2003). *Risikopersepsjon: en innføring i fagfeltet*. Oslo: Direktoratet for sivil beredskap (DSB).

Brenna, J.G., Matre, J., og Quist, .C. (2016). Partnerdrapene: 2000-2017. (Internett). Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/spesial/2016/partnerdrapene/> (Lest 25.mai 2017).

Bunkholdt, V., og Sandbæk, M. (2008) *Praktisk barnevernarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Dahl, R. (1994). *The concept of power*. Power: Critical Assessments

Engen, O.A.H., Kruke, B. I., Lindøe, P.H., Olsen, K.H., Olsen, O.E., Pettersen, K.A (2016). *Perspektiver på samfunnsikkerhet*. Oslo: Cappelen Damm

Eriksson, M. (2007). *Barn som opplever våld*. Stockholm: Gothia Förlag.

Felitti, V.J., Anda, R.F., Nordenberg, D., Williamson, D.F., Spitz, A.M., Edwards, V., Koss, M.P., et al. (1998) *The relationship of adult health status to childhood abuse and household dysfunction*: American Journal of Preventive Medicine.

Fjell, T.I. (2013). *Den usynliggjorte volden: Om menn som utsettes for partnervold fra kvinner*. Oslo/ Trondheim: Akademika forlaget.

Gange, J. (2009). *Jeg elsker deg og jeg finner deg uansett*. Oslo: Kagge Forlag AS.

Heltne, U., og Steinsvåg, P.Ø. (2011). *Barn som lever med vold i familien*. Oslo: Universitetsforlaget.

Isdal, P. (2000): *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Jacobsen, D.I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metoder for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Justis- og politidepartementet (2002). *Samfunnssikkerhet: veien til et mindre sårbart samfunn*. St.meld. Oslo: Regjeringen.

Justis- og politidepartementet (2008). *Vendepunkt: Handlingsplan mot vold i nære relasjoner*, Regjeringen.

Justis- og politidepartementet (2010). *Status: Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner*, Regjeringen.

Justis- og politidepartementet (2013). *Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner*, Regjeringen.

Justis- og politidepartementet (2014-2017). *Et liv uten vold: Handlingsplanen mot vold i nære relasjoner*, Regjeringen.

Kropp, R., Hart, S.D., og Belfrage, H. (2011). *Bedømming av risikoen for gjentatt partnervold (SARA:SV), Brukermanual, Norsk utgave*. Oslo/ Trondheim: Lynum & Nøttestad.

Kripos: Bekymret for antall partnerdrap. (2017/ 18.januar 2017). (Internett) Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/kripos--bekymret-for-antall-partnerdrap-1.13328799> (Lest 23.april 2017).

Kripos. (2016) : Nasjonal drapsoversikt 2016. (Internett). Tilgjengelig fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_4419.pdf (Lest 12.mars. 2017).

Kvellido, Ø. (2010). *Barn i risiko: Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Narud, K. (2004). *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm

Nipen, K., Pletten, C., og Røren, I., (2017). Belt (12) feiret bursdag for første gang I Norge.

Natten etter ble han skutt. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/amagasinet/Belt-12-feiret-bursdag-for-forste-gang-i-Norge-Natten-etter-ble-han-skutt-622098b.html> (Lest 9.juni 2017).

Norges Domstoler (2010). Nye regler i barneloven. Tilgjengelig fra:

<https://www.domstol.no/no/Nyhetsarkiv/2010/Nye-regler-i-barneloven/> (Lest 19. Mars 2017).

NOU 2000:12 *Barnevernet i Norge: Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*. Oslo: NOU

NOU 2003:31. *Retten til et liv uten vold*. Oslo: NOU.

Nøttestad, J.A.P., og Lynum, C. Pilotprosjekt for forebygging av vold: Prosjekt SARA:SV.

Tilgjengelig fra:

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1907.pdf (Lest 5.mars 2017).

Ottesen, V.K. (2016). *An Evolutionary Psychological Analysis of Filicide in Norway*. Oslo: Det Samfunnsvitenskapelige fakultet

Polk, K. (1994). *When men kill: Scenarios of masculine violence*. Australia: Cambridge University press

Rasmussen, I., Strøm, S., Sverdrup., og Vennemo, H. (2012) *Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner: Vista Analyse*

- Rausand, M., Utne, I.B. (2009). *Risikoanalyse: teori og metoder*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Renn, O. (2008). *Risk Governance: Coping with Uncertainty in a Complex World*. London: Earthscan.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet : fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbogforlaget
- Smestad, K. (2014). *Veileder: Risikovurderingsverktøyet SARA:SV: Det forebyggende sporet I partnervoldssaker*. Oslo: Politidirektoratet.
- Turner, B. (1976). *The Organizational and Interorganizational Development of Disasters*: Cornell University.
- Storberget, K. (2007). *Bjørnen sover*. Oslo: Aschehoug
- Tjora, A.H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Vatnar, S.K.B. (2015). *Partnerdrap i Norge: En mixed methods studie av risikofaktor av partnervold*. Oslo: Oslo universitetssykehus.
- World Health Organization. (2006). *Interpersonal violence and alcohol*. Tilgjengelig fra: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/factsheets/pb_violence_alcohol.pdf?ua=1 (Lest 19.april 2017).
- Yin, R.K. (2009). *Case Study Research. Design and Methods*. California: Thousand Oaks.

9 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1

Intervjuguide til saksbehandlere i barneverntjenesten

Personalialia:

- Navn
- Alder
- Utdanning
- Erfaring/ tidligere erfaringer
- Varighet på ansettelse
- Arbeidsoppgaver

Planer:

- Har barneverntjenesten interne handlingsplaner/ rutiner på vold i nære relasjoner?
- Har kommune handlingsplaner/ rutiner på vold i nære relasjoner?
- Eventuelt hvordan brukes disse planene?

Vold i nære relasjoner:

- Hvordan vil du si at vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem?
- Med bakgrunn i ditt arbeid, hvordan vil du beskrive omfanget/ endring av omfanget av voldssaker i tjenesten?
- Finnes det gjennomgåendetrekk/ felles trekk ved saker som omhandler vold? (etnisitet, sosiale lag, kjønn)
- Har du kjennskap til voldshjulet? Hvordan preger / påvirker voldshjulet ditt arbeid?
- La oss si at dere som instans mottar en melding som omhandler vold, hvordan er prosessen i deres arbeid?
- Hvilke faktorer i en voldssak anser du som risiko?
- Hvilke faktorer anser du som sårbarhet i en voldssaker?
- Hvilke kriterier ligger til grunn ved en anmeldelse til politiet?
- Etter din erfaring, blir vold i nære relasjoner tatt på alvor både internt og eksternt?

Forebygging:

- Hvordan forebygger barneverntjenesten vold i nære relasjoner?
- Etter din mening, har barneverntjenesten og andre hjelpeinstanser høy fagkunnskap innenfor dette feltet?
- Vold i nære relasjoner koster samfunnet mellom 4,5 – 6 milliarder hvert år, dette går på blant annet barnevernstiltak, politiresurser, tapt arbeidstid osv.. Har du noen tanker på hvordan samfunnet kan forebygge de økonomiske kostnadene?

Tiltak:

- Hvilke tiltak kan barneverntjenesten tilbyr i arbeid med vold i nære relasjoner?
- Hvilke sikkerhetstiltak har barneverntjenesten som direkte går på å forebygge/ hindre ny vold?
- Etter din erfaring, er det felles forståelse i tjenesten når det gjelder vold i nære relasjoner?

- Hva anser du som risikofaktorer?
- Hva anser du som sårbarhetsfaktorer?
- Hvordan systematiserer dere disse risikofaktorer og sårbarhetsfaktorer?
- Hva kan konsekvensene være i saker med vold?

Samarbeid:

- Hvilke instanser samarbeider barneverntjenesten med når det gjelder vold i nære relasjoner?
- Kjenner du til politiets risikoverktøy SARA?
- Hva vet du om SARA?
- Har du erfaringer med samarbeid med en SARA konsulent og hvordan har dette samarbeidet foregått?
- Er det aspekter ved SARA som du synes er manglende?
- Hvordan deler dere informasjon med politiet?
- Hvordan opplever du at politiet deler informasjon med dere?
- I samarbeid med politiet, opplever du at dere har felles forståelse?
- På hvilke måte har dere fellesforståelse?
- Anmelder barneverntjenesten alle voldssaker til politiet? Eventuelt hvor er terskelen for anmeldelse? Hvilke kriterier ligger til grunn for en anmeldelse?
- Hvilke utfordringer finnes det i det praktiske arbeidet i barneverntjenesten?
- Hvilke utfordringer finnes det i det praktiske samarbeidet mellom barneverntjenesten med samarbeidsinstanser som politi, krisesenter og ATV?
- Hva er det som hemmer samarbeid med politiet?
- Hva er det som fremmer samarbeidet med politiet?

9.2 Vedlegg 2

Intervjuguide med SARA konsulenter

Personalia:

- Navn, alder, utdanning
- Erfaringer/ rolle
- Varighet på stillingsansettelsen

SARA som verktøy:

- Kan du fortelle om implementeringen av SARA som verktøy i politiets arbeid?
- Hva er formålet med SARA?
- Hvem bruker SARA i politiet? Hvordan fungerer verktøyet?
- Hvordan er politiet organisert i forebyggende voldsarbeidet?
- Hva er det som gjør at SARA er et nyttig verktøy for politiet?
- Hvilke forståelse har politiet for vold i nære relasjoner?
- Etter dine erfaringer og kjennskap til SARA, mener du at SARA har effekt? Eventuelt hvordan har SARA effekt?
- Av saker politiet har satt inn tiltak, finnes det statistikk på antall saker det er meldt ny vold på?
- Hvordan kan effekten ved implementering av SARA måles?
- Hvilke forbedringspotensialer finnes det ved bruken av SARA?
- Hva anser du som utfordrende ved bruk av SARA?

Tiltak:

- Hvilke tiltak kan SARA konsulenter sette inn?
- Hvilke sikkerhetstiltak har politiet for voldsutsatt/ voldsutøver?
- Hvilke sikkerhetstiltak blir mest brukt?
- Hvilke sikkerhetstiltak blir mest brutt?
- Andre tiltak som finnes som politiet benytter seg av?
- Hvilke tiltak anser du har mest effekt for forebygging av ny vold?
- Har politiet benyttet seg av omvendt voldsalarm?

Statistikk:

- Har dere statistikk på antall saker som omhandler vold i nære relasjoner?
- Har dere statistikk på antall personer som lever på adressesperre? Kode 6 og 7?

Samarbeid.

- Blir risikovurderingen dere delt med andre aktører? Eventuelt hvem?
- Hvordan/ når deler dere informasjon med andre instanser som barneverntjenesten?
- Hvilke instanser samarbeider dere med/ mest med?

Vold i nære relasjoner:

- På hvilke måte er vold i nære relasjoner et samfunnsproblem?
- Hva anser du som risikofaktorer/ sårbarhetsfaktorer i en voldssak?

9.3 Vedlegg 3

Intervjuguide til krisesenter i Vestfold

Intervjuguide krisesenter i Vestfold

Bakgrunnen for undersøkelsen er blant annet å kartlegge hvordan ulike instanser forebygger samt håndterer saker som omhandler partnervold/ familievold. Og, samarbeidet og samhandlingen mellom instanser som politi, krisesenter, ATV, barneverntjenesten, familievernkontoret og NAV. Disse instansene ses på som primærinstanser i arbeidet med partnervold og familievoldssakene.

Under arbeidet med masteroppgave ble jeg oppmerksom på pilotprosjekt SARA for barn ved krisesenter i Vestfold. Mine følgende spørsmål til dere er:

Personalialia:

- Stillingsbetegnelse og varighet ved krisesenteret i Vestfold
- Tidligere erfaringer?

Krisesenter i Vestfold:

- Kan du fortelle litt om krisesenteret i Vestfold? Arbeidsoppgaver, tilbud, organisering osv
- Har dere statistikk på hvor mange mennesker (barn, kvinner og menn) som har bodd ved krisesenteret i Vestfold fra 2010-2016?

SARA for barn:

- Hvilke kjennskap har du til politiets risikoverktøy SARA?
- Kan du fortelle om SARA for barn?
- Hva er hensikten/ formålet med SARA for barn?
- Hvorfor ble krisesenter i Vestfold valgt ut som pilotinstans for SARA for barn og hvor langt har dere kommet?
-) Hvordan anvendes SARA for barn ?
- Hvilke tanker har krisesenter ved Vestfold om risikoverktøyet SARA for barn?

Partnervold/ familievold:

- Hvilke utfordringer finnes det ved det etablerte arbeidet med partnervold og familievold?
- Hvilke mangler finnes det i arbeidet med partnervold og familievold?
- Fra krisesenter i Vestfold sitt perspektiv, har tillitten mellom voldsoffer og politiet bedret seg?
- Mener dere at partnervold og familievold er et samfunnsproblem? Evt hvorfor?

Tanker på tiltak som finnes:

- Fra krisesenter i Vestfold sitt perspektiv hvilket tiltak mangler?
- Hvilket tiltak av dagens arbeid mener krisesenter i Vestfold har positiv effekt?
- Hvilke tanker har dere til omvendt voldsalarm?
- Hvordan mener dere at samfunnets instanser klare å sikre liv og helse til mennesker som er eller har vært utsatt for vold/ alvorlig vold.
- Hva kan samfunnet gjøre for å ivaretar mennesker som utsettes for vold?

- hvilke tanker har dere til dagens sikkerhetstiltak i regi av politiet? Besøksforbud, voldsalarm, motivasjonssamtale osv.
- Finnes det tiltak som dere vet har positiv effekt men som ikke blir brukt i dag?
- Er det gjensidig dialog mellom politiske føringer og arbeidet som gjøres i "feltet"? (ønsker utdypelser både ved ja og nei svar)

Samarbeid:

- Hvordan samarbeider krisesenter med instanser som politi, ATV, barneverntjenesten, familievernkontoret og NAV?
- Hvilke instans arbeider krisesenter mest med og hvilke minst med?
- Hvilke fokus har de nevnte instansene fokus på ivaretagelsen av barn?
- Hvilket kunnskap har de nevnte instansene på barn som lever eller som har levd i et hjem preget med vold?
- Hvordan kommer barnets stemme frem i dagens arbeid?

	Verdier
Ingen opplysning	0
Klyping	2
Lugging	2
Dra i/vri ørene	2
Slag med flat hånd	2
Risting	2
Skubbing/dytting	2
Hard holding/tvang	2
Trusler om vold	2
Slag med knyttneve	4
Slag med/mot gjenstand	4
Spark	4
Tvangsgifte	4
Alvorlig tvang/trakassering	4
Sparking	4
Trusler om alvorlig/kritisk vold	4
Grovtrakassering, oppfordring til selvmord	4
Tvangsmating	4
Slenging	4
Kasting av gjenstand	4
Brenning	5
Forgiftning	5
Kvelertak	5
Forsøk på drukning	5
Påføre sterk smerte/torturlignende smerte	5
Kjønnslemlestelse	5
Trusler med kniv eller annet våpen	5

	Verdi
Ingen opplysninger	0
Vondt	1
Krenkende	1
Blåmerker	2
Mindre blod utredelser	2
Kul	2
Hevelser	2
Arr	2
Rifter/sår/brannså	3
Hårtap	3
Skader ved leppe/sprekker	3
Neseskader	3
Bitemerker	3
Sår i munnhule	3
Forstuling	4
Leddskader	4
Kuttskader	4
Hjernerystelse	4
Tannskader	4
Brukket nese	4
Netthinne skader	4
Bein/kraniebrudd	5
Ribbensbrudd	5
Forbrenning	5
Bevistløshet	5
Indre skader/blødninger	5
Livstruende skader	5

	Verdier
Ingen opplysninger	0
Hånd	2
Kinn	2
Leppe	2
Hår	2
Rumpe	2
Rygg	2
Øre/øye	3
Munnhulen	3
Fotsåler/håndflater	3
Armer og bein	3
Tilfeldig, hele kroppen	3
Hode	5
Hals	5
Mage/kjønnsorganer	5
Åndedrett	5
Blodårer	5

	Verdier
Ingen opplysninger	0
0 - 1 år	5
2 - 6 år	4
7 - 12 år	3
13 – 16 år	2
17 år og eldre	1

	Verdier
Ingen opplysninger	0
Innrømmer vold, voldsutøver flytter ut, og de ønsker hjelp.	1
Innrømmer vold, ønsker hjelp, og oppdragerkultur.	2
Benekter vold, motsetter seg ikke hjelp, og oppdragerkultur.	3
Legger ansvaret på barnet, og ønsker ikke hjelp.	4
Likegyldig til volden, ønsker ikke hjelp, tillegger barnet vonde hensikter/negative egenskaper, psykisk lidelse/psykose.	5

	Verdier
(0) Ingen opplysninger	0
(1) Virker trygg	1
(1) Har ikke kjente symptom	1
(2) Utrykker ikke frykt	2
(2) Har kjente symptom	2
(3) Virker utrygg/usikker	3
(3) Har kjente symptom	3
(4) Utrykker frykt	4
(5) Livredd	5
(5) Nekter å gå hjem	5

Får vi frem barnets egen opplevelse godt nok?

	Verdier
Ingen opplysninger	0
Enkelthendelse (sjeldent)	1
Årlig	2
Månedlig	3
Ukentlig	4
Daglig	5

	Verdi
Ingen opplysninger	0
I det offentlige rom	5
Foran myndighetspersoner/et:	5

Hjemme på soverom, når på døgnet osv..?

skole, lege, butikk, tur?

	Verdi
Rus	
Voldshendelser	
Flyttinger	
Har mottatt melding tidligere	
Har mottatt bekymringsmelding tidligere	

	Verdier
Ingen opplysninger	0
Innrømmer vold, voldsutøver flytter ut, og de ønsker hjelp.	1
Innrømmer vold, ønsker hjelp, og oppdragerkultur.	2
Benekter vold, motsetter seg ikke hjelp, og oppdragerkultur.	3
Legger ansvaret på barnet, og ønsker ikke hjelp.	4
Likegyldig til volden, ønsker ikke hjelp, tillegger barnet vonde hensikter/negative egenskaper, psykisk lidelse/psykose.	5